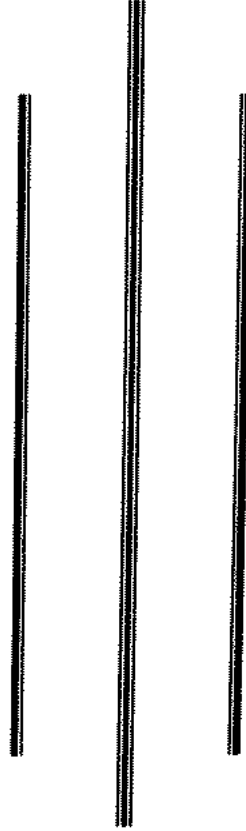

बागलुङ जिल्ला

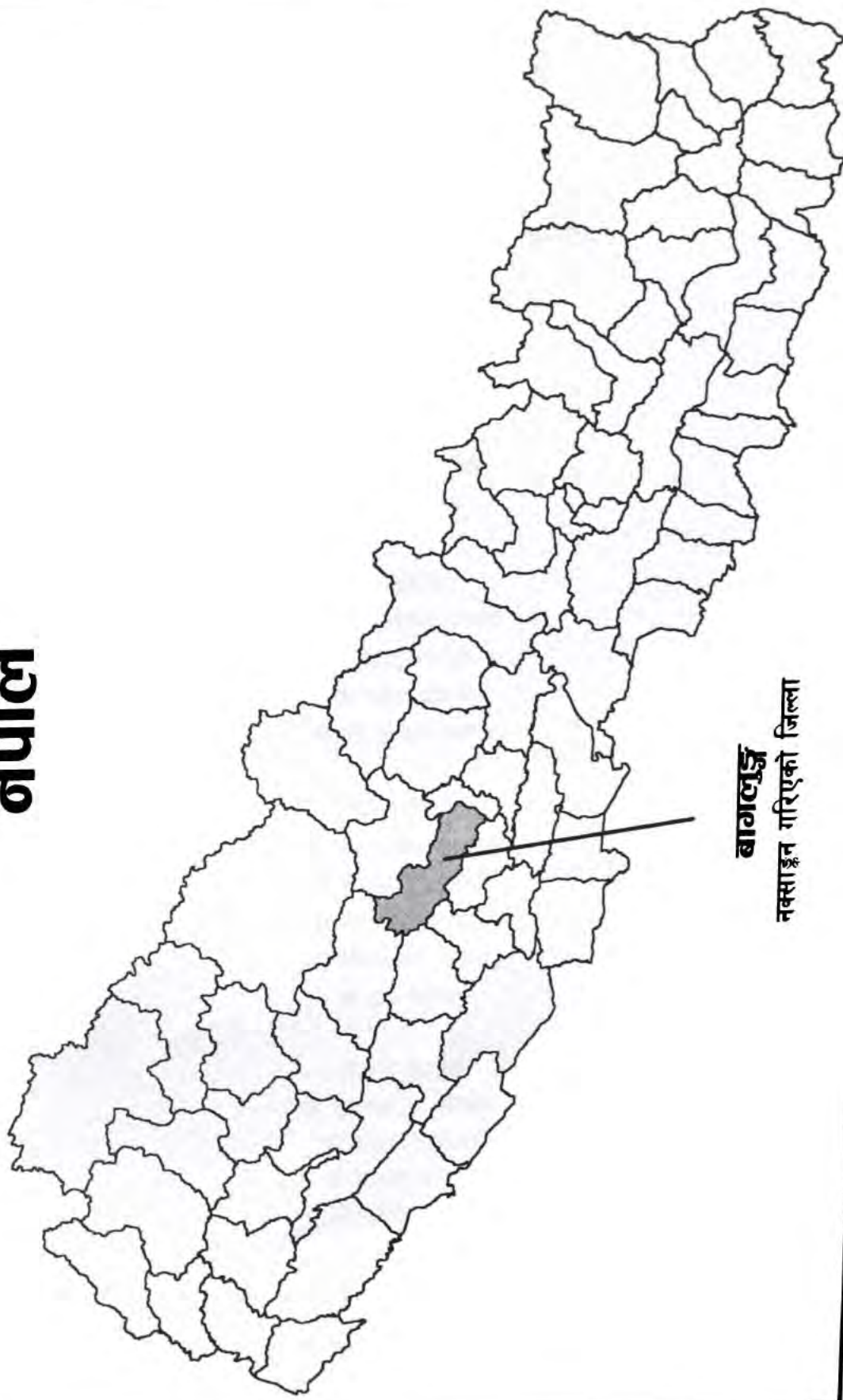
माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय
हरिहरभवन, ललितपुर

बागलुङ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा

नेपाल सरकार
कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय
कृषि विभाग
माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय
हरिहरभवन, ललितपुर
फोन : ०१-५५२०३१४ फ्याक्स : ५५५३७९१

नेपाल

बागलुङ्ग
नक्सामा गरिएको जिल्ला

बागलुङ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा

समर्पण, रेखांकन र नक्सा तयारी

श्री इन्द्रबहादुर ओली

माटोको नमूना संकलकहरू

श्री जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, बागलुङ

माटोको नमूना विश्लेषक

श्री किरणहरी मास्के

श्री ध्रुव ढकाल

श्री सुधीर पौड्याल

श्री कल्पना कार्की

श्री हरि यादव

सहायकहरू

श्री कमलकृष्ण मण्डारी

श्री कालुराम पुन

श्री राजेश चौधरी

श्रीमती सावित्री दाहाल

किताब तयारी

श्री सत्यनारायण मण्डल

श्री शिवसुन्दर धिमिरे

श्री इन्द्रबहादुर ओली

श्री किरणहरी मास्के

श्री ध्रुव ढकाल

प्रकाशन सहयोगी

श्री सुरतबहादुर परियार

श्री यादव सिलवाल

श्री श्रीराम आचार्य

श्री निर्मल बराल

हामी मनाई

हामी जस्तो कृषि प्रधान विकासशील मुलुकमा कृषिको मूल आधार नै माटो हो भन्ने कुरामा दुईमत छैन । माटो बोट विरुवाहरुलाई चाहिने खाद्यतत्वको भण्डार हो र बाली उत्पादनको एउटा सशक्त माध्यम हो । नेपाल एउटा सानो देश भएपनि यसको भौगोलिक विविधताले गर्दा यहाँको थरीथरीका माटोमा विभिन्न खाद्यतत्वको समस्या ठड्कारो रुपमा देखा परेको छ । कृषि बाली उत्पादनको दृष्टिकोणले हामी कहाँ के कस्तो माटो छ भन्ने अभिप्रायले माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवनले जिल्ला स्तरीय माटोको उर्वराशक्ति नक्सा बनाउने कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आएको छ । यसै क्रममा आ.ब. २०६४/६५ मा यस निर्देशनालयबाट बागलुङ जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ । मलाई पूर्ण विश्वास छ, यसले कृषि बाली उत्पादनको लागि मलखाद व्यवस्थापनमा कृषक समेत सम्बन्धित सबै निकायलाई भरपुर सहयोग गर्नेछ ।

यस माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयारीमा सहयोग पुऱ्याउने दिगो भू-व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा सक्रियताका साथ जुट्नु हुने यस निर्देशनालयका माटो विज्ञ श्री इन्द्रबहादुर ओली, कृषि प्रसार अधिकृत श्री शिवसुन्दर घिमिरे, माटो विज्ञहरु श्री किरणहरि मास्के, श्री ध्रुव ढकाल र सहभागी साथीहरु श्री भिमसेन पुरी, श्री सुरतबहादुर परियार, श्री सुधिर पौड्याल, श्री श्रीराम आचार्य र श्री यादव सिलवाल लगायत सबै कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा सहयोग पुऱ्याउने जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, बागलुङ समेत सबैप्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद !

सत्यनारायण मण्डल

नि. प्रमुख माटो विज्ञ

विषय सूची

१)	माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय	१
	• परिचय	१
	• उद्देश्य	२
	• निर्देशनालय तथा यस अन्तरगत सञ्चालन हुने मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु	२
२)	बागलुङ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा	३
	• माटो उर्वराशक्ति नक्सा किन र कसरी ?	६
३)	बागलुङ जिल्लाको परिचय	७
	• भू-अवस्थिति	७
	• राजनीतिक/प्रशासनिक विभाजन	७
	• हावापानी	८
	• भू-उपयोग	९
	• सञ्चार सेवा	९
	• सडक यातायात	१०
	• जनसंख्या विवरण	१०
	• विभिन्न खाद्यान्न बालीले दिएको क्षेत्रफल	११
	• बाली प्रणाली	१४
४)	सर्भेक्षण कार्यको प्रकृया	१५
	• स्थलगत कार्य	१५
	• प्रयोगशालामा कार्य	१५
५)	अभिलेख मिलान र नक्सा तयारी	१९
	• माटोको प्रतिक्रिया	१९
	• बिरुवाको लागि आवश्यक पर्ने खाद्यतत्वको बर्गिकरण	१९
६)	बागलुङ जिल्लाको भू-बनावट	२०
	प्रयोगशालामा प्राप्त भएका माटोका नमूनाको परीक्षण परिणाम	२०
	• माटोको प्रतिक्रिया	२०
	• प्राङ्गारिक पदार्थ	२१
	• जस्मा नाइट्रोजन	२२
	• बिरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस	२२
	• बिरुवालाई प्राप्त हुने पोटास	२३
७)	माटोको उर्वराशक्ति व्यवस्थापनको लागि सिफारिश	२४
	• माटोको प्रतिक्रिया	२४
	• प्राङ्गारिक पदार्थ	२९
	• नाइट्रोजन	२९
	• फस्फोरस	३५
	• पोटास	३५
८)	सिफारिश तथा सुझाव	४१
९)	सन्दर्भ र सामाग्री	४२
१०)	बागलुङ जिल्लाको माटो परीक्षण नतिजा	४३

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय

परिचय

कृषि विभागको २०४९ र २०५२ संरचनात्मक सुधार अनुरूप माटो परीक्षण तथा सेवा शाखा र पाँच विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना भई माटो व्यवस्थापनको कार्य गर्दै आएकोमा कृषि विभागको संरचना सुधार (२०६१) बाट माटो व्यवस्थापन सेवालाई अझ व्यापक गर्दै लैजानको लागि माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको स्थापना भएको छ। माटो तथा मलखाद व्यवस्थापनको माध्यमबाट कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउने बृहद उद्देश्य रहेको यस निर्देशनालय अन्तर्गत एउटा केन्द्र स्तरको माटो परीक्षण प्रयोगशाला, ५ वटा क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला र एउटा बाली विशेष अनुसारको परीक्षण प्रयोगशाला (औद्योगिक बाली) ले सेवा उपलब्ध गराउदै आएका छन्। ती प्रयोगशालाहरु निम्न स्थानमा रहेका छन् :

१. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला भुम्का, सुनसरी (पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्र)
२. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला हेटौँडा, मकवानपुर (मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्र)
३. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला पोखरा, कास्की (पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र)
४. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला खजुरा, बाँके (मध्य-पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र)
५. क्षेत्रीय माटो परीक्षण प्रयोगशाला सुन्दरपुर, कञ्चनपुर (सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र)
६. माटो परीक्षण प्रयोगशाला सुरुङ्गा, भ्वापा (औद्योगिक बालीको लागि)

उद्देश्य

- समय सापेक्ष मल तथा माटो व्यवस्थापन प्रविधि विकास गर्ने र कृषक स्तरसम्म पुऱ्याई कृषि उत्पादन बढाउने ।
- विभिन्न बालीमा माटोको उर्वराशक्ति तथा सो सम्बन्धित समस्याको पहिचान गरी निराकरणमा सहयोग पुऱ्याउने ।
- भौगोलिक विशेषताको आधारमा नेपालको माटोको समस्या पहिचान गरी दिगो भू-व्यवस्थापन प्रति जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी माटो व्यवस्थापन कार्यक्रम तथा सेवालाई व्यापक गर्ने ।

निर्देशनालय तथा यस अन्तरगत सञ्चालन हुने मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु

- माटो विश्लेषण तथा मलखाद सिफारिश
- मलखाद विश्लेषण
- सुक्ष्मतत्व विश्लेषण
- जीवाणु मल उत्पादन, परीक्षण तथा प्रदर्शन
- क्षेत्रीय तथा जिल्ला स्तरीय माटो सेवा कार्यक्रम अनुगमन तथा समस्या अध्ययन
- विभिन्न बालीमा मलखाद प्रयोग अध्ययन
- माटोको उर्वराशक्ति नक्सा उत्पादन
- मलखाद अभियान
- माटो शिविर सञ्चालन

बागलुङ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा

माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय हरिहरभवनले माटो व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू जस्तै माटोको नमूना विश्लेषण, विश्लेषणका आधारमा मलखाद सिफारिश दिने र रसायनिक मल विश्लेषण गरी मलको गुणस्तर नियन्त्रणमा टेवा पुऱ्याउने, एकीकृत खाद्यतन्त्र व्यवस्थापनमा कृषक पाठशालाको अनुगमन, निरीक्षण र सञ्चालनमा समेत सहयोग गरी दिगो माटो व्यवस्थापनमा टेवा पुऱ्याउँदै आउनुको साथै विभिन्न जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दै आइरहेको छ । हालसम्म यस निर्देशनालयबाट २४ जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरि सकिएको छ भने धादिङ जिल्लाको माटो उर्वराशक्ति नक्सा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, धादिङबाट तयार गरिएको छ । यसै अनुरूप यस आर्थिक वर्ष २०६४/६५ को दिगो भू-व्यवस्थापन तर्फका स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार मध्यमाञ्चल क्षेत्र अन्तर्गत बागलुङ जिल्लाको माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ ।

बाली विरुवालाई हुर्कन, फुलन र फलन विभिन्न १६ वटा पोषक तत्वहरूको आवश्यकता पर्दछ । १६ वटा पोषक तत्व मध्ये नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास लगायत १३ वटा तत्वहरू विरुवालाई माटोबाट प्राप्त हुने हुँदा माटोको उर्वराशक्ति स्थिति थाहा पाउन आवश्यक हुन्छ । जिल्लाको भू-बनावटको आधारमा माटोको नमूना संकलन गरी विश्लेषणका आधारमा भू-सूचना प्रविधिबाट तयार गरिएको यस प्रकारको नक्साबाट माटोको उर्वराशक्ति स्थिति थाहा हुने हुँदा यो प्रविधि कृषकवर्गहरू लगायत योजना तर्जुमामा पनि ठूलो सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

हालसम्म माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार भएका जिल्लाहरूको माटोको उर्वराशक्ति स्थिति यस प्रकार छ ।

क्र. सं.	जिल्ला	खाद्य तत्व				
		नाइट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पी.एच.
१	भापा	-	-	-	-	अम्लीय
२	सुनसरी	कम-मध्यम	कम-अधिक	मध्यम	धेरै कम - कम	अम्लीय
३	नुवाकोट	मध्यम	मध्यम	मध्यम-अधिक	मध्यम	अम्लीय
४	कञ्चनपुर	कम	मध्यम-अधिक	कम	कम	हलुका अम्लीय
५	बर्दिया	कम	कम	मध्यम	कम	तटस्थ-क्षारीय
६	कैलाली	कम	मध्यम	मध्यम	कम	तटस्थ-क्षारीय

क्र. सं.	जिल्ला	खाद्य तत्व				
		नाईट्रोजन	फस्फोरस	पोटास	प्राङ्गारिक पदार्थ	पी.एच.
७	पर्वत	मध्यम	मध्यम	मध्यम-अधिक	मध्यम	अम्लीय
८	बाँके	कम	कम-मध्यम	मध्यम	कम	तटस्थ
९	पर्सा	कम	मध्यम	कम	कम	हलुका अम्लीय-तटस्थ
१०	स्याङ्जा	मध्यम	कम-मध्यम	मध्यम	मध्यम	मम्लय
११	महोत्तरी	कम	कम	कम	कम	हलुका अम्लीय
१२	नवलपरासी	कम	कम	कम-मध्यम	कम	अम्लीय
१३	काभ्रे	कम-मध्यम	कम	मध्यम	कम-मध्यम	हलुका अम्लीय-तटस्थ
१४	चितवन	कम	कम	कम	कम	हलुका अम्लीय-तटस्थ
१५	ओखलढुंगा	मध्यम-अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय
१६	सुर्खेत	मध्यम-अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम	तटस्थ-अम्लीय
१७	भक्तपुर	-	-	-	-	तटस्थ - हल्का अम्लीय
१८	धादिङ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय
१९	गुल्मी	मध्यम-अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय
२०	दाङ सुनसरी	कम	कम	मध्यम-कम	कम	तटस्थ
२१	दोलखा	अत्याधिक	अत्याधिक	मध्यम	मध्यम	अम्लीय
२२	दाङ	धेरै कम	मध्यम-धेरै	मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय
२३	सिन्धुली	कम	मध्यम-अधिक	कम-मध्यम	कम	अम्लीय
२४	बागलुङ	मध्यम	अत्यधिक	धेरै-मध्यम	मध्यम	हल्का अम्लीय

माटो उर्वराशक्ति नक्सा किन र कसरी ?

माटो एउटा मुख्य प्राकृतिक श्रोत हो यसका विभिन्न गुणहरु हुन्छन् । जस्तै भौतिक गुण (वनावट, बुनौट, रंग), रसायनिक गुण (माटोको प्रतिक्रिया, नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटासको उपलब्धता) र जैविक गुण (शुष्म जीवाणुको क्रियाकलाप) । यी गुण मध्ये यस प्रकारको माटोको उर्वराशक्ति नक्साबाट माटोको भौतिक र रसायनिक गुणको जानकारी लिन सकिन्छ । माटोको उर्वराशक्ति नक्सा बनाउँदा निम्न बुँदाहरुमा मध्यनजर राखिएको थियो ।

- माटो सर्वेक्षण र विभिन्न भू-वनावटको आधारमा माटोको नमूना संकलन गर्ने ।
- संकलन गरिएको माटोको नमूनाहरु विश्लेषण (माटोको पि.एच., नाइट्रोजन, फस्फोरस, पोटास, प्राङ्गारिक पदार्थ) गर्ने ।
- विश्लेषणको आधारमा मलखाद लगायत माटोको प्रतिक्रियाका नतिजाहरु नक्सामा परिणत गरी उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्ने ।
- जिल्लाको उर्वराशक्तिको आधारमा विभिन्न सिफारिश तथा उर्वराशक्ति व्यवस्थापनको लागि सुझाव दिने ।
- नक्सा प्रयोगको लागि सम्बन्धित जिल्लामा पठाउने ।
- उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको जिल्लामा नक्सा प्रयोग सम्बन्धी अन्तरक्रिया गोष्ठी सञ्चालन गर्ने ।

बागलुङ जिल्लाको परिचय

बागलुङ जिल्ला नेपाल अधिराज्यको पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तरगत धौलागिरी अञ्चलको चार जिल्लामध्ये एक पहाडी जिल्ला हो। पूर्वमा पर्वत, पश्चिममा रोल्पा र रुकुम, उत्तरमा म्याग्दी र दक्षिणमा प्यूठान र गुल्मी जिल्लाहरुको सिमानाले घेरिएको भण्डै नेपालको नक्सासँग मिल्दोजुल्दो आकारमा पूर्व पश्चिम भै फैलिएको छ। यस जिल्लाको सदरमुकाम सुदूरपूर्व कुनामा अवस्थित बागलुङ बजार हो।

१. भू-अवस्थिति

अक्षांश	२८° १५' देखि २८° ३७' उत्तर
देशान्तर	८३° पूर्वदेखि ८३° ३६' पूर्व
समुद्र सतहबाट उचाई	६०० देखि ४६९० मिटर
सदरमुकाम उचाई	९४८ मिटर
सिमाना :	
पूर्व	पर्वत जिल्ला
पश्चिम	रुकुम र रोल्पा
उत्तर	म्याग्दी
दक्षिण	प्यूठान र गुल्मी
प्रमुख नदी	: काली गण्डकी
मुख्य खोलाहरु	: बडिगाड, उत्तर गंगा, निशी, तमान, दरम, काठे, ठेउले, जैदी, हुग्दी खोला, आदि।

२. राजनीतिक/प्रशासनिक विभाजन

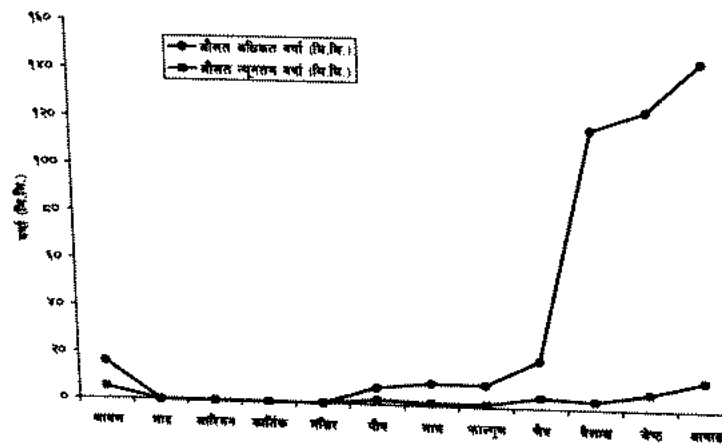
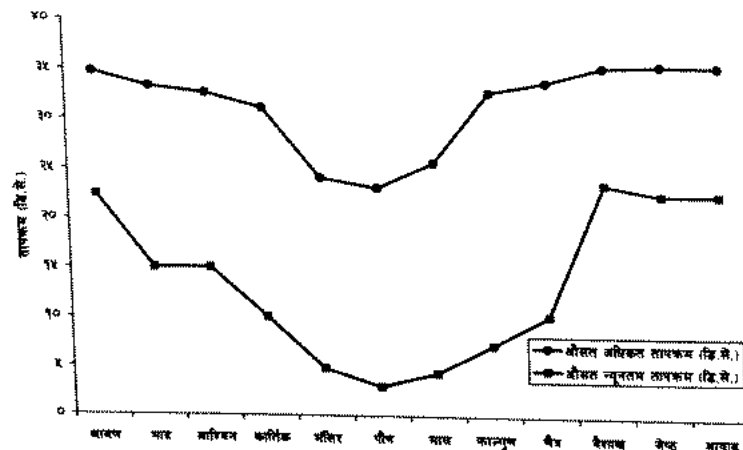
जिल्लाको कूल क्षेत्रफल	१,८२,४८६ हेक्टर
सदरमुकाम	बागलुङ
गा.वि.स	५९ वटा
नगरपालिका	१ वटा
इलाका	१३ वटा
संसदीय क्षेत्र	३ वटा

३. हावापानी

यस जिल्लाको वर्षा एवं तापक्रमको स्थिति निम्नानुसार रहेको छ ।

महिना	तापक्रम (डि.से.)		वर्षा (मि.मि.)	
	अधिकतम औसत	न्यूनतम औसत	अधिकतम औसत	न्यूनतम औसत
श्रावण	३४.७	२२.४	१६.२	५.२
भाद्र	३३.२	१५.०	-	-
आश्विन	३२.५	१५	-	-
कार्तिक	३१	१०	-	-
मंसिर	२४	४.८	-	-
पौष	२३	३	७.२	२
माघ	२५.५	४.४	९.५	१.२
फाल्गुण	३२.५	७.२	९.४	१.२
चैत्र	३३.५	१०.२	२०.२	४.६
वैशाख	३५	२३.४	११७.२	३.४
जेष्ठ	३५.२	२२.४	१२५	७
आषाढ	३५.१	२२.४	१४५.३	१२.४

श्रोत : हावापानी मापन केन्द्र, बागलुङ २०६१/६२

४. भू-उपयोग

जिल्लाको कूल क्षेत्रफल	१,८२,४८६ हे.
खेती योग्य जमिनको क्षेत्रफल	४६,४३६ हे. (२५.४५%)
खेती गरिएको जमिनको क्षेत्रफल	३०,४७६ हे. (६५.६३%)
१. खेत	५७१७ हे.
बान्ने महिना सिंचाई हुने	३०१७ हे. (५७.७०%)
वर्षामा मात्रै सिंचाई हुने	२७०० हे. (४७.२२%)
२. पाखो	२४७५९ हे.
३. खरवारी	१५,६७२ हे.
४. वन क्षेत्र	९८,०४६ हे.
५. चरन क्षेत्र	२८,१९८ हे.
६. नदी नाला	५०९७ हे.
७. अन्य भूमी	४९९७ हे. (भिर पाखो, आवास)
कूल कृषक परिवार	५३४४५

५. सञ्चार सेवा

दूर सञ्चार सेवा

जिल्लामा सञ्चारको रूपमा टेलिफोन, हुलाक, इन्टरनेट, ईमेल, फ्याक्स, रेडियो, टेलिभिजन र पत्रपत्रिका रहेका छन् ।

क्र. सं.	टेलिफोन			
	प्रणाली	क्षमता	वितरण संख्या	न.पा. / गा.वि.स.
१.	बागलुङ सैमिन्स एक्सचेन्ज	२११२	१९१३ (२०६२ श्रावण १५ सम्म)	१
२.	मार्टेस	२४	२०	६
३.	भि.एच.एफ.		१३	१३
४.	भि.स्याट	१२	११	६
५.	जी.एस.एम. मोबाइल		६६७१ (बागलुङ, पर्वत र म्याग्दी)	
	जम्मा	२१४२	११८९	२२

हुलाक सेवा

जिल्ला हुलाक कार्यालय बागलुङ अन्तरगत निम्न बमोजिम हुलाक सेवाहरु उपलब्ध भएका छन् :

क्र.सं.	हुलाकको किसिम	संख्या	हुलाक रहेको स्थान
१.	जिल्ला हुलाक	१	वा.न.पा. २
२.	ईलाका हुलाक	१३	पाला, बिहुँ, गल्कोट, खर्वाड, बुर्तिवाड (अर्नाकोट), पाण्डवखानी, भिम्पा, वुंगादोभान, शेरा, बलेवा, जैदी, बरेड, हरीचौर)
३.	अतिरिक्त हुलाक	४८	बाँकी रहेको सबै गा.वि.स.हरुमा

६. सडक यातायात

हवाई सेवा

जिल्लामा २ वटा हवाई सेवा स्थल (बलेवा, ढोरपाटन) मध्ये ढोरपाटन कहिलेकाहीँ सञ्चालन हुने गरेकोमा हाल दुवै हवाई सेवा बन्द रहेका छन् । बागलुङको हवाई सेवा बागलुङमा मोटरबाटो पुग्नु अघि अति महत्वको मानिन्थ्यो तर २०४५ सालदेखि बन्द रहेको छ ।

सडक एवं बाटोघाटोको स्थिति

यस जिल्लाको बागलुङ बुर्तिवाड खण्ड सडक पुरा भएमा जिल्लाको समष्टिगत विकासमा टेवा पुग्नुका साथै स्थानीय धेरै जनताले यस सुविधा प्राप्त गर्न सक्नेछ । खासगरी हालको सडक यातायातसुदरमुकाम वरपर मात्र सिमित रहेकाले र सुदरमुकाम जिल्लाको एउटा छेउमा पर्ने हुनाले जिल्लाको पश्चिमी, दक्षिण र उत्तर क्षेत्रतर्फ सडकको विस्तार गरी पर्यटन व्यवसाय, कृषिको पकेट क्षेत्र, कृषिमा व्यावसायिकरण, बस्ती तथा बजारहरुको विकास गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावनाहरु रहेको देखिन्छ ।

जिल्लाका धेरै क्षेत्रमा छोटो दूरीका कच्ची सडक निर्माण भएता पनि लामो दूरीका सडकहरु निर्माणाधिन रहेका छन् । पक्की सडकको रुपमा पोखारा बागलुङ राजमार्ग अन्तरगत केबल ४.५ कि.मी. खण्ड मात्र जिल्लाभित्र पर्न आउँछ । जिल्लाभित्र निर्माणाधिन रहने सबभन्दा लामो दूरी (९३ कि.मी.) को बागलुङ बजार बुर्तिवाड सडक निर्माण पुरा हुन सकेमा जिल्लाका धेरै गाउँ विकास समितिका जनताले सुविधा पाउने देखिन्छ । निर्माण भै सकेका छोटो दूरीका अधिकांश कच्ची सडकहरु नौ महिना चल्ने ३ महिना वर्षातका कारणले ठप्प हुने गर्दछ ।

७. जनसंख्या विवरण

महिला	१,४९,४०९
पुरुष	१,२३,५२८
जम्मा	२,६८,९३७
घरघुरी संख्या	५३,५६५
औषत परिवार संख्या	५.०२ प्रति परिवार

८. विभिन्न खाद्यान्न बालीले ढाकेको क्षेत्रफल

क्र.सं.	बाली	क्षेत्रफल (हे.)		उत्पादन (मे.टन)		उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
		आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३
१	खाद्यान्न बाली		५५४१८		११०३०४		१.९९
१.१	धान कूल	५६४०	५७१७	१४९४०	१३८५१	२.६५	२.४२
१.१.१	बर्षे धान	५४९०	५५६०	१४५४८	१३४५५	२.६५	२.४२
	उन्नत	३५७०	३६३०	११२४५	९६९२	३.१५	२.६७
	स्थानीय	१९२०	१९३०	३३०३	३७६३	१.७२	१.९४
१.१.२	चैते धान	१४०	१४०	३७८	३७५	२.७	२.६८
	उन्नत	१४०	१४०	३७८	३७५	२.७	२.६७
१.१.३	घैया धान	१०	१७	१३.५	२१	१.३५	१.२२
	स्थानीय	५	१७	१३.५	२१	१.३५	१.२२
१.२	मकै कूल	२१२७०	२१३११	५३६१३	५२९०४	२.५२	२.४८
	बर्षे मकै	२११५०	२११७५	५३२७९	५२५१४	२.५२	२.४८
	उन्नत	१५५६०	१५७३४	४४२७९	४४३७०	२.८४	२.८२
	स्थानीय	५५९०	५४४१	९०००	८१४४	१.६१	१.४९
	बसन्ते मकै	१२०	१३६	३३४	३९०	२.७८	२.८७
	उन्नत	१०५	१३०	३१२	३८०	२.९७	२.९२
	स्थानीय	१५	६	२२	१०	१.४६	१.६६
१.३	गहुँ कूल	६९८०	७२१०	२०३८१	२०१८८	२.९१	२.८
	उन्नत	६८४०	७०७६	२०१५४	२०३४१	२.९४	२.८७
	स्थानीय	१४०	१३४	२२७	२१४	१.६२	१.६
१.४	कोदी कूल	२०१६५	२०१४०	२३७९४	२३३६१	१.१८	१.१६
	उन्नत	३७४०	३८१५	५०७०	५०३६	१.३५	१.३२
	स्थानीय	१६४२५	१६३२५	१८७२४	१८३२५	१.१४	१.१२
१.५	जौ कूल	११६०	१०४०	२०१८	१७१६	१.७४	१.६५
	उन्नत	७८०	६६८	१६२३	१३३७	२.०८	२
	स्थानीय	३८०	३७२	३९५	३७९	१.०४	१.०२
२	तोरी कूल	६७०	८२५	५९०	७०१	०.८८	०.८५
	उन्नत	२३०	२४५	२५५.६	२७७	१.११	१.१३
	स्थानीय	४४०	५८०	३३४.४	४२४	०.७६	०.७३
३	दलहन बाली	१०३०	१११०	११७४	१३८५	१.१४	१.२४
३.१	मुसुरो कूल	३२	३८	२४	२८.८	०.७५	०.७६
३.२	केराउ कूल	१४	२०	१५.९६	२६.४	१.१४	१.३२
३.३	भटमास कूल	४१०	३९०	५७०	५३४.३	१.३९	१.३७
३.४	गहत स्थानीय	१२	१३	९.३६	१०.४	०.७८	०.८
३.५	मास स्थानीय	५०५	३८२	४७९.७	४०१	०.९७	१.०५
३.६	अरर		३		४.२२		१.४
३.७	सिल्लुङ/मस्याङ		२५२		३६२.८८		१.४४
४	आलु कूल	१२७५	१२९२	१९४४३	१९९६१	१५.२५	१५.४५
४.१	बर्षे आलु	२६०	२४७	३५८९	२८२३	१३.८	११.४३
	उन्नत	१५५	१५२	२२४०	३०३७	१४.४५	१३.४
	स्थानीय	१०५	९५	१३४९	७८६	१२.८४	८.२७

क्र.सं.	बाली	क्षेत्रफल (हे.)		उत्पादन (मे.टन)		उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
		आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३
४.२	हिउँद आलु	१०१५	१०४५	१५८५४	१७१३८	१५.६२	१६.४
	उन्नत	६३५	७२५	११२७१	१२४७०	१७.७५	१७.२
	स्थानीय	३३८	३२०	४५८३	४६६८	१२.८४	१४.५८
५	मसला बाली	६४	७२	८०५.६	९७१	१२.५८	१३.४९
५.१	अदुवा कूल	२८	४१	४९०	६८९	१७.५	१६.८
	उन्नत	१५	१६	३२८.८	२९६	२१.९२	१८.५
	स्थानीय	१३	२५	१६१.२	३९३	१२.४	१५.७२
५.२	खुसानी कूल	३	३	३६.७५	३६.४५	१२.२५	१२.१५
	उन्नत	१.८	२	२६.१	२९.६	१४.५	१४.८
	स्थानीय	१.२	१	१०.६५	६.८५	८.८७	६.८५
५.३	लसुन स्थानीय	१२	८	४५.६	३०	३.८	३.७५
	स्थानीय	१२	८	४५.६	३०	३.८	३.७५
५.४	बेसार स्थानीय	१६.५	२०	२२२.६	२१६	१३.४९	१०.८
	उन्नत	१.५	५	२२.२	६६.५	१४.८	१३.३
६	तरकारी कूल	१५९२	१५	२१३१९	१४९.५	१३.३९	९.९६
६.१	हिउँद तरकारी	५४५	५५२	७९५७	८१९७	१४.६	१४.८५
६.१.१	काउली उन्नत	५७	६८	९३५	११८८	१६.४	१७.४७
६.१.२	मूल उन्नत	१४०	१४९	१४५६	२४६९	१०.४	१७.२४
६.१.३	रायो उन्नत	११०	१०७	९४६	१३२७	८.६	१२.४
६.१.४	सिमी कूल	५०	५५	७२२	७२०	१४.४५	१३.०९
	घिउ सिमी	१५	२६	२४६	४०९	१६.४	१५.७५
	चौमासे	२१	३१	२०२	३३६	९.६२	१०.८३
	भागे सिमी	४	३	१४	११	३.५	३.६
	हिउँद सिमी	१०	५	१८४	८१	१८.४	१६.२
६.१.५	गोलभेडा	७०	६५	१०६६	१०५७	१५.२२	१६.२५
	उन्नत	६५	६१	१०१७	१०१८	१५.६५	१६.७
	स्थानीय	५	४	४९	३८	१.८	९.६
६.१.६	भण्टा कूल	१२	४	१३०	५१	१३.२	१२.७५
६.१.७	बन्दा कूल	३२	६८	४६७	१११५	१४.६	१६.४
६.१.८	प्याज उन्नत	८	१९	६३	१४३	७.८७	७.५२
६.१.९	गाजर उन्नत	२.८	७	११.७६	२७	४.२	३.८५
६.२	बेमौसमी तरकारी	३९८	४२२	४७८२	५०२२	१२	११.९
६.३	बर्षे तरकारी	६४९	६४२	८५८०	७५११	१३.२	११.७
६.३.१	गोलभेडा उन्नत	११२	१०८	१३६६	१३६१	१३.२	१२.६
६.३.२	बोडी स्थानीय	११२	९३	१२९९	६४५	११.६	६.९३
६.३.३	घिरीला कूल	१०७	११६	१६३८	१४६२	१५.३	१२.६
६.३.४	लौका कूल	३५	३१	५७१	४९०	१६.३२	१५.८
६.३.५	फली कूल	५८	६५	७७१	७४७	१३.३	११.५
६.३.६	काँक्रो कूल	६२	६४	१०२०	९२८	१६.४६	१४.५
६.३.७	बिचिण्डा	१५	८	२०७	९३	१३.८	११.६
६.३.८	मिण्डी कूल	२७	१८	२२९	१७५	८.४	९.७

बागलुङ जिल्लाको जलसिंचन विभाग

क्र.सं.	बाली	क्षेत्रफल (हे.)		उत्पादन (मे.टन)		उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)	
		आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३	आ.व. २०६१/६२	आ.व. २०६२/६३
६.३.९	तिले करेला	४२	३६	४६८	३५३	११.१५	९.८
६.३.१०	भण्टा कूल	१२	१९	१२६	२१३	१०.५	११.२
६.३.११	बन्दा कूल	१२	१५	२२२	२४९	१८.५	१६.६
६.३.१२	मूला	१७	१४	१७५	१६१	१०.३	११.५
६.३.१३	रायो उन्नत	९	१२	१०५	१२२	११.७	१०.२
६.३.१४	सिमी कूल	३९	४३	४९९	५१२	१२.८	११.९
७	फलफूल कूल	९८७५६७	१०४९५८०	४८९९	४३०८	८.६४	७.४२
७.१	वर्षे फलफूल	२३४१७५	२४२१७८	१२७७	११५०	७.२९	४.१५
७.१.१	ऑप कूल	७४४९	८०५४	५४८	४६५	९.३५	८.६१
	उन्नत	४२२८	४८३०	३०९	३०४	११.०५	१०.१३
	स्थानीय	३२२१	३२२४	१४९	१६१	७.०९	६.७३
७.१.२	लिची उन्नत	३७३९	४०३९	१३९	२०१	४.८	५.१५
७.१.३	अम्बा कूल	४३३३	४४३३	१५२	१७८	४.६२	४.४
	उन्नत	२५२०	२१२०	११७	१२५	५.८४	६.२५
	स्थानीय	१८१३	१८१३	३५	५३	२.६९	४.०७
७.१.४	केरा कूल	३८३२	३९१९	२३५	१२७	७.३५	६.७
	उन्नत	१५१३	१५६	१२५	५९	९.६	९.८५
	स्थानीय	२३१९	२३१३	११०	६८	५.८	५.२३
७.१.५	रुख कटहर	११८	११८	११४	१०९	१४.२	१३.६
७.१.६	अनार	३३	३३	८	८	२.६	२.६
७.१.७	मेवा कूल	१२१०	१२११	७५	६८	७.५	६.२
७.१.८	भुई कटहर	१३११	१३११	९६	७९	८.७५	७.१५
७.१.९	सुन्तला जात	४२०१९७	४४६२११	१७६२	१६४०	१७.६२	७.७७
७.१.९.१	सुन्तला जात	३३६१२७	३७६१३५	९९०	१०२९	७.८	७.६२
७.१.९.२	कागती	११७५	१८८	२७	२८	३.६	३.५५
७.१.९.३	जुनार	१३१२	१३१२	६२	६६	५.२	५.५४
७.१.९.४	निबुवा	५७४८.४	५८४९	६४८	४८८	१३.४	९.९५
७.१.९.५	भोगटे	१.५१.४	२१.५	२५	२३	१८.२५	१४.६५
७.१.९.६	शंखत्री	१.५१	१.५१	८	६	८.५५	६
७.२	हिउदे फलफूल	३६६१८५	३७७१९१	१४७७	१५१८	७.९८	७.९४
७.२.१	नास्याती	११५६२	११७६३	५३६	७०६	८.६५	११.२
७.२.२	आरु	६४३१	६२३२	२५४	२७५	८.२	८.५८
७.२.३	आरुबखडा	४३२४	४५२५	२२३	८०	९.३	३.२१
७.२.४	ओखर	५३१४	५५१५	३८	९७	२.७५	६.५
७.२.५	स्याउ	७६४६	७८४७	३६३	३१५	७.९	६.७
७.२.६	खुर्पांनी	१३७	१३८	५९	४२	८.५	५.२
७.२.७	हलुवावेद	२०.८	२०.८	४	२.०५	५.८	२.५६
७.२.८	अंगूर	०.७०.२	०.७०.२	०.५	०.२७	२.६५	१.३६
८	कफी	२९२०	३०१८	२५	२१.२४	१.२५	१.१८
९	लप्सी	०.५(-)					
१०	अलैची	१६१२	१६१३	७.४४	८.७	०.६२	०.६७
११	मह उत्पादन	२८१३ धार	३०६३ धार	१०.६८	१२.८६	०.००३७	०.००४२

९. बाली प्रणाली

यस जिल्लाको भौगोलिक बनावट, कृषि जलवायुमा विभिन्नता, सिंचित एवं असिंचित क्षेत्रको विषमताको कारणले गर्दा कृषकहरुले अपनाई आइरहेको बाली प्रणाली तपसिल बमोजिम रहेको छ ।

<u>खेत (सिंचित)</u>	<u>पाखो (असिंचित)</u>
धान-गहुँ	मकै-कोदो
धान-आलु-मकै	मकै-दलहन
धान-तेलहन-मकै	मकै-कोदो-तोरी
धान-गहुँ-मकै	मकै-कोदो-आलु
धान-तरकारी-तरकारी	मकै-कोदो-गहुँ
धान-तरकारी-मकै	मकै-उवा
धान-तोरी-धान	मकै-जौ
धान-जौ	मकै-तरकारी
तरकारी-तरकारी-तरकारी	

श्रोत : १) वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका एक भलक, २०६२/६३,
जि.कृ.वि.का. बागलुङ

२) District Profile of Nepal

३) दोलखा जिल्लाको माटोको उर्वरा शक्ति नक्सा

सर्वेक्षण कार्यको प्रकृया

माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दा स्थलगत भ्रमणमा जानु भन्दा पूर्व नै सर्वेक्षण सम्बन्धी पूर्व तयारी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसको लागि विभिन्न किसिमका नक्साहरुको अध्ययन, रेखांकनहरु कार्यालयमै सम्पन्न गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै अनुरूप बागलुङ जिल्लाको भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय, नापी विभाग स्थलगत नापी महाशाखाबाट तयार गरिएका नक्सा र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट भू-सूचना प्रणाली (जि.आइ.एस.) बाट तयार गरिएका डिजिटल नक्साहरु प्रयोगमा ल्याइएको छ। कार्यालयमा काम गर्दा बागलुङ जिल्लाको भू-धरातल, भूप्रयोग, जिल्लामा भएका नदी, बाटो र गा.वि.स.हरु छुट्याइएका डिजिटल नक्साहरुलाई प्रयोगमा ल्याई माटोका नमूना संकलन गर्न रेखांकन गरिएको थियो।

१) स्थलगत कार्य

सादा नक्सा र डिजिटल नक्सामा माटोको नमूना संकलन गर्न रेखांकन गरिदा खास गरि खेत पाखो छुट्याइएको क्षेत्रमा नै नमूना संकलन गर्ने कार्य स्थलगत रुपमा गरियो। माटोको नमूना संकलन गर्दा यस माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयका प्राविधिक र जिल्ला कृषि विकास कार्यालय बागलुङका प्राविधिकहरुबाट सहयोग लिइएको थियो। माटोको नमूनाहरु संकलन गर्दा खेतीयोग्य जमिनबाट उपल्लो तहको माटो (१५-२० से.मी.) बाट माटोका नमूनाहरु संकलन गरिएको थियो। अभिलेख सहितको संकलित माटोको नमूनाहरु विश्लेषणको लागि माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयको प्रयोगशालामा पुर्याइएको थियो।

२) प्रयोगशालामा कार्य

स्थलगत कार्यबाट प्राप्त भएका माटोका नमूनाहरु प्रयोगशालामा प्राप्त भएपछि माटोका नमूनाहरु स्थलगत रुपमा राखिएका अभिलेख अनुसार प्रयोगशालाको मुख्य किताबमा दर्ता गर्ने काम गरि परीक्षण पूर्व प्रयोगशालामा नमूना परीक्षणको लागि तयारी गरिएको थियो। प्रयोगशालामा माटोमा भएको कूल नाइट्रोजन, विरुवाले प्राप्त गर्ने फस्फोरस, विरुवाले प्राप्त गर्ने पोटास, प्राङ्गारिक पदार्थ र माटोमा भएको अम्लीयपना र क्षारीयपन आदिको विश्लेषण गरिएको थियो।

क) माटोको प्रतिक्रिया परीक्षण (pH)

माटोको अम्लीयपना क्षारीयपना परीक्षण गर्दा बराबर परिमाणमा माटोको नमूना र शुद्धपानीको घोल बनाई विभिन्न पि.एच.मान जस्तै ४ पि.एच., ७ पि.एच र ९ पि.एच भएका बफरबाट पि.एच. मेसिनलाई सही बनाई माटोको प्रतिक्रियाको परीक्षण गरिएको थियो।

ख) माटोमा भएको प्राङ्गारिक पदार्थको परीक्षण (OM)

माटोमा भएको प्राङ्गारिक पदार्थ परीक्षण सुधार गरिएको Walkley-Black Method तरिकाबाट गरिएको थियो र प्रतिशतमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

ग) जम्मा नाइट्रोजन परीक्षण (Nitrogen)

माटोमा भएको जम्मा नाइट्रोजन Kjeldhal Digestion तरिकाबाट परीक्षण गरिएको थियो र प्रतिशतमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

घ) विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस (Phosphorus)

विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस सुधारिएको Olsen's Biocarbonate तरिकाबाट परीक्षण गरिएको थियो र कि.ग्रा. प्रति हेक्टरको रूपमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

ङ) विरुवालाई प्राप्त हुने पोट्यास (Potash)

विरुवालाई प्राप्त हुने पोट्यास तटस्थ एमोनियम एसिटेटबाट निचोड निकाली Flame Photometer बाट निर्धारण गरिएको छ र कि.ग्रा. प्रति हेक्टरको रूपमा अभिव्यक्त गरिएको छ ।

उत्तर

बागलुङ जिल्ला

माटोको नमूना संकलित क्षेत्रहरु

अभिलेख मिलान र नक्सा तयारी

स्थलगत भ्रमणमा जाँदा तयार गरिएको रेखांकन नक्साको आधारमा र स्थलगत रूपमा माटोका नमूनाहरु ल्याइएको ठाउँ लगाएको नक्सामा अंकित गरि सोही अनुसार प्रयोगशालाबाट विभिन्न जाँचबाट आएको परिमाणलाई भू-सूचना प्रणालीबाट नक्सामा राखि माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गरिएको छ। माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्दा माटोको प्रतिक्रिया जम्मा नाइट्रोजन, विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस, विरुवालाई प्राप्त हुने पोट्यास र प्राङ्गारिक पदार्थ तलको टेबलमा देखाइए अनुसार निर्धारण गरिएकोछ।

१) माटोको प्रतिक्रिया

सि.नं.	पि.एच.	प्रतिक्रिया
१	५.५ भन्दा कम	अम्लीय
२	५.५ देखि ६.५ सम्म	हल्का अम्लीय
३	६.५ देखि ७.५ सम्म	तटस्थ (करिब)
४	७.५ भन्दा बढी	क्षारीय

२) विरुवाको लागि आवश्यक पर्ने खाद्यतत्वको वर्गिकरण

सि.नं.	खाद्यतत्वको वर्गिकरण	प्राङ्गारिक पदार्थ प्रतिशत	जम्मा नाइट्रोजन प्रतिशत	प्राप्त हुने फस्फोरस के.जी./हेक्टर	प्राप्त हुने पोट्यास के.जी./हेक्टर
१	अति कम	१ भन्दा कम	०.०५ भन्दा कम	१० भन्दा कम	५५ भन्दा कम
२	कम	१ - २.५	०.०५ - ०.१	१० - ३०	५५ - ११०
३	मध्यम	२.५ - ५.०	०.१ - ०.२	३० - ५५	११० - २८०
४	अधिक	५ - १०	०.२ - ०.४	५५ - ११०	२८० - ५००
५	अत्याधिक	१० भन्दा माथि	०.४ भन्दा माथि	११० भन्दा धेरै	५०० भन्दा बढी

बागलुङ जिल्लाको भू-बनावट

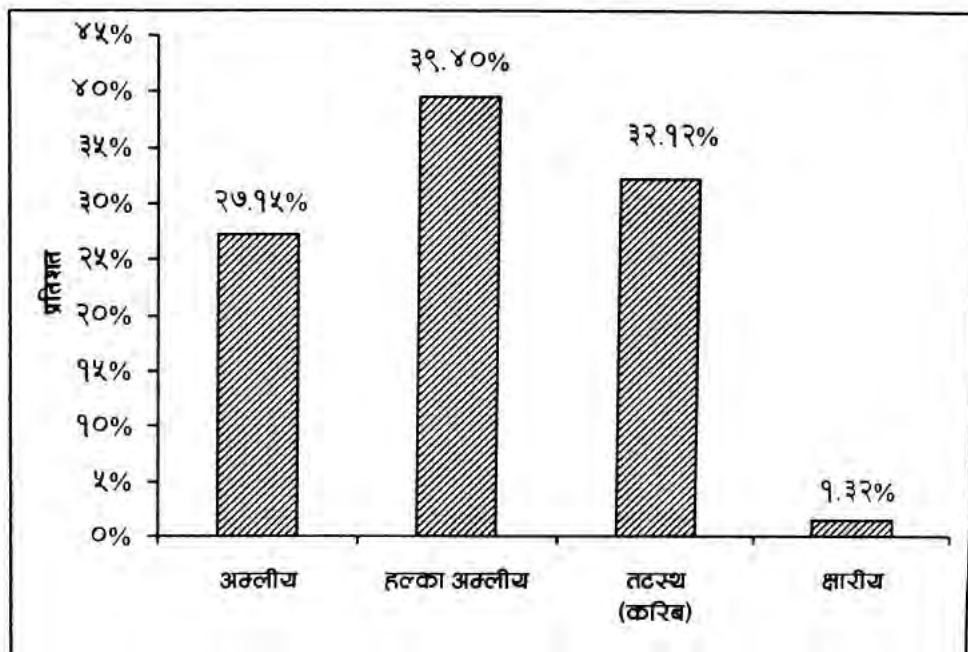
यस जिल्लाको भूधरातल ५ देखि ४० प्रतिशत भिराला जग्गाहरुबाट बनेको पाइन्छ । यस जिल्लाको माटोको बनौट Fragmental बलौटे, दोमट र नदीका नजिकका टारहरुमा पांगो माटो पाइन्छ । यो जिल्ला हिमाली जिल्ला भएको हुँदा यस क्षेत्रको माटो निस, शिष्ट र चुनढुंगाबाट बनेको माटो बढि मात्रामा पाइन्छ । टारहरुमा प्राङ्गारिक लेदो माटो छ भने भिराला जग्गाहरुमा हिम प्रभावित पहिरोले ल्याएको तथा नांगो चट्टानहरु भएको जमीन पनि पाइन्छ । यहाँको माटो भौतिक खियाईबाट बनेको पाइन्छ भने यस जिल्लाको भू-बनावटलाई तलको भू-धरातलमा वर्गिकरण गर्न सकिन्छ ।

सि.नं.	जग्गाको किसिम	स्थिति
१)	प्रवाहित लेदो माटोले बनेका फेन	कमै मात्रामा
२)	प्रवाहित लेदोबाट बनेका टार	मध्यम
३)	नदीहरुले बनाएका टारहरु	कम मात्रामा
४)	मध्यमदेखि धेरै भिराला जग्गाहरु	सबैभन्दा बढी जग्गा
५)	धेरै भिराला जग्गाहरु	मध्यम

प्रयोगशालामा प्राप्त भएका माटोका नमूनाको परीक्षण परिणाम

१) माटोको प्रतिक्रिया

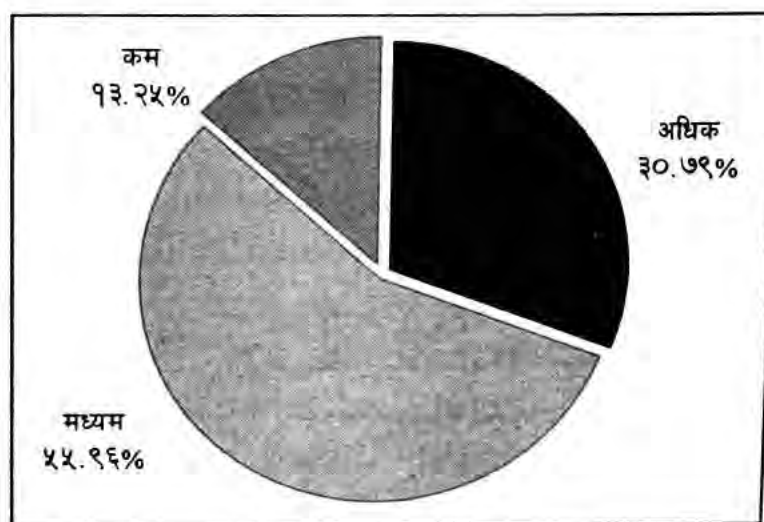
सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अम्लीय	८२	११६१३
२	हल्का अम्लीय	११९	२११००
३	तटस्थ (करिब)	९७	१६८१५
४	क्षारीय	४	८८१
	जम्मा	३०२	५०४०९

माटोको प्रतिक्रिया स्थिति

२) प्राङ्गारिक पदार्थ

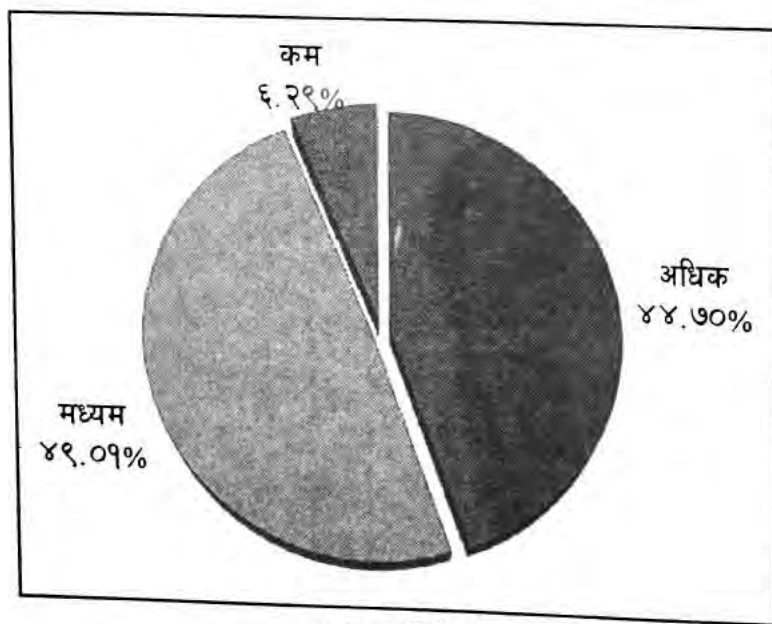
सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अधिक	९३	१२६०४
२	मध्यम	१६९	३१९५१
३	कम	४०	५८५४
	जम्मा	३०२	५०४०९

प्राङ्गारिक पदार्थको स्थिति

३) जम्मा नाइट्रोजन

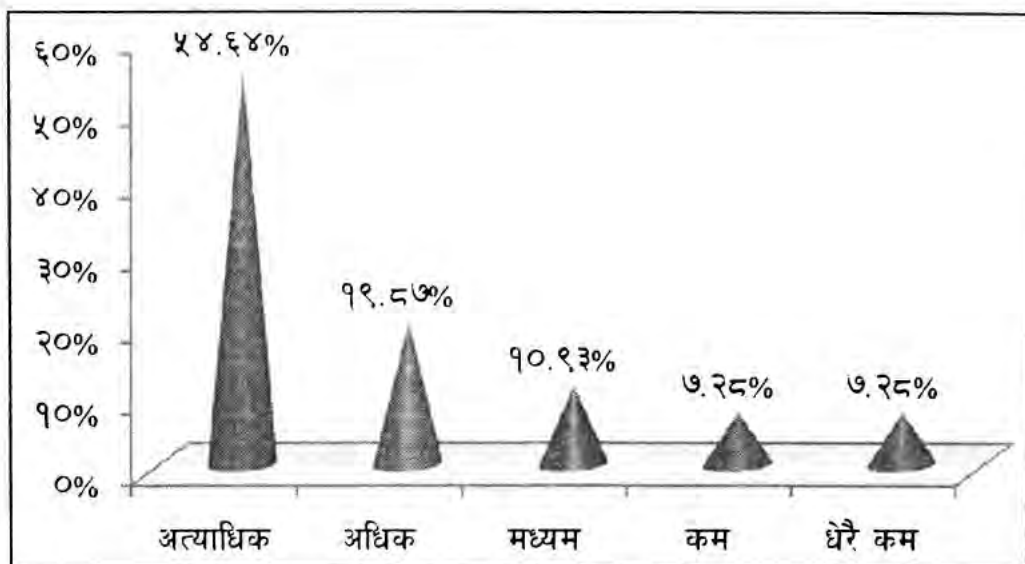
सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अधिक	१३५	१९००५
२	मध्यम	१४८	२८९५१
३	कम	१९	२४५३
	जम्मा	३०२	५२०४०९

नाइट्रोजनको स्थिति

४) विरुवालाई प्राप्त हुने फस्फोरस

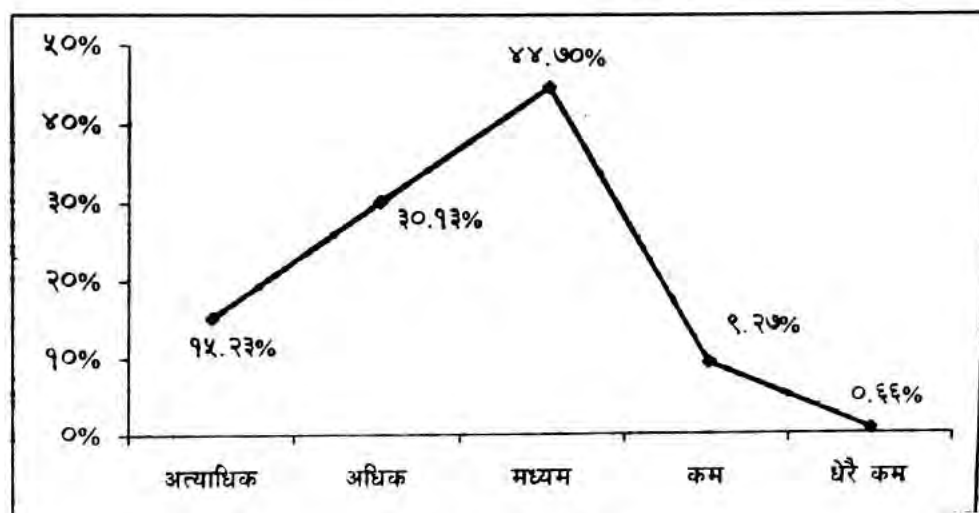
सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अत्याधिक	१६५	२९१७१
२	अधिक	६०	८४०६
३	मध्यम	३३	६९६९
४	कम	२२	२६४४
५	धेरै कम	२२	३२१९
	जम्मा	३०२	५०४०९

फस्फोरसको स्थिति

५) विरुवालाई प्राप्त हुने पोट्यास

सि.नं.	प्रतिक्रिया	नमूना संख्या	ढाकेको क्षेत्र (हे.)
१	अत्याधिक	४६	५७५३
२	अधिक	९१	१३८९६
३	मध्यम	१३५	२६६२६
४	कम	२८	३९६२
५	धेरै कम	२	१७२
	जम्मा	३०२	५०४०९

पोट्यासको स्थिति

माटोको उर्वराशक्ति व्यवस्थापनको लागि सिफारिश

१) माटोको प्रतिक्रिया

माटोको प्रतिक्रिया भन्नाले माटोमा अम्लीयपना क्षारीयपनाको स्थितिलाई जनाउँदछ । यसलाई हामी पि.एच. कार्यबाट मापन गर्छौं । माटो अम्लीय वा क्षारीय भएमा विरुवालाई उपलब्ध हुने खाद्य तत्वको उपलब्धतामा फरक पर्दछ । विरुवालाई आवश्यक पर्ने विभिन्न खाद्यतत्वहरु विभिन्न पि.एच.मानमा विभिन्न तरिकाले उपलब्ध हुने गर्दछन् । हामीले खेती गर्ने बालीहरु कुनै अम्लीय माटोमा र कुनै क्षारीय माटोमा राम्रो उत्पादन दिने खालका हुन्छन् । त्यसैले माटोको पि.एच.मान उपयुक्त बाली अनुसार निर्भर गर्छ । साधारणतया अम्लीय माटोमा हामीले प्रयोग गरेका केही खाद्यतत्वहरुको घुलनशिल बढी हुन्छ र विरुवालाई विष हुन जान्छ भने क्षारीय माटोमा हामीले प्रयोग गरेका केही खाद्य तत्वहरु अघुलनशिल हुन गई विरुवालाई उपलब्ध हुन सक्दैन । तसर्थ माटोको पि.एच. तटस्थ तिर सन्तुलन कायम राख्न प्रशस्त प्राज्ञारिक मलको प्रयोगमा जोड दिनु पर्दछ तर धेरै अम्लीय अथवा क्षारीय माटोको सुधार गर्नु परेको अवस्थामा माटो जाँच गराई सिफारिश अनुसारको प्रविधि अपनाउनु पर्दछ । विभिन्न पि.एच.मानमा विभिन्न खाद्यतत्वको उपलब्धता फरक फरक हुने हुँदा खेती गर्न पूर्व माटो जाँच गराउनुको साथै तलको टेबुलमा दिइएको पोषकतत्वको उपलब्धतामा पनि ध्यान दिनु पर्दछ ।

क) विरुवालाई विभिन्न पि.एच.मानमा हुने पोषकतत्वको उपलब्धता

पोषक तत्वहरु	पि.एच. मान	उपलब्धता
नाइट्रोजन	६.० देखि ८ सम्म	राम्रोसँग उपलब्ध हुन्छ ।
फस्फोरस	६.५ देखि ७.५ सम्म	"
पोटास	६.५ देखि माथि	"
सल्फर	६.० देखि माथि	"
क्याल्सियम	७.० देखि माथि	"
म्याग्नेसियम	७.० देखि माथि	"
आइरन	६.० देखि तल	"
म्याग्नीज	६.५ देखि तल	"
बोरन	७.५ देखि तल	"
बोरन	८.७ देखि माथि	"
कपर जिंक	७.५ देखि तल	"
मोलिब्डेनम	७.० देखि देखि	"

ख) विभिन्न पि.एच. मानमा राम्रो उत्पादन हुने बालीहरूको विवरण :

सि.नं	बाली	पि.एच.मान	सि.नं	बाली	पि.एच. मान
१	कुरिलो	५.२ देखि ७.०	१८	आँप	५.५ देखि ७.०
२	केरा	६.० ,, ७.५	१९	प्याज	५.५ ,, ६.५
३	जौ	६.५ ,, ८.५	२०	केराउ	६.० ,, ७.५
४	कोदो	५.२ ,, ७.०	२१	भुइँकटहर	५.० ,, ६.५
५	वन्दा	६.० ,, ७.०	२२	आलु	४.८ ,, ६.५
६	अमिलो फलफूल	५.५ ,, ६.५	२३	मुला	६.५ ,, ७.५
७	नरिवल	६.० ,, ७.५	२४	तोरी	६.० ,, ६.५
८	कफी	४.५ ,, ७.०	२५	धान	५.० ,, ६.५
९	काउली	६.५ ,, ७.५	२६	भटमास	६.० ,, ७.०
१०	धनिया	६.० ,, ७.०	२७	तरुल	६.० ,, ८.०
११	कपास	५.० ,, ६.०	२८	सूर्यमुखी	६.० ,, ७.५
१२	बोडी	५.० ,, ६.५	२९	सखरखण्ड	५.८ ,, ६.०
१३	फर्सि	६.० ,, ७.३	३०	चिया	४.० ,, ५.५
१४	लसुन	६.५ ,, ७.५	३१	सुर्ति	५.५,, ७.५
१५	बदाम	५.३ ,, ६.६	३२	टमाटर	५.५ ,, ७.०
१६	सनै	६.० ,, ७.९	३३	गहुँ	५.५ ,, ७.५
१७	मकै	५.५ ,, ७.५	३४	अदुवा	६.८ ,, ७.०

बागलुङ जिल्लाको माटाको नमूनाहरु परीक्षण गर्दा धेरैजसो जग्गाको माटो अम्लीयदेखि हल्का अम्लीय देखिएको छ। यसको सुधारको लागि माटोमा प्राङ्गारिक मलहरु जस्तै गोठेमल, कम्पोष्ट मलहरु बढि मात्रामा प्रयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ। अम्लीय माटो सुधारको लागि कृषि चुन प्रयोग गर्नुपर्ने हुन सक्छ। यसको लागि माटो जाँच गराई सिफारिश अनुसार गर्नु पर्दछ। कृषि चुन कति मात्रामा प्रयोग गर्ने भन्ने कुरा विभिन्न पि.एच.मान, सिंचाईको सुविधा र माटोको बुनौटमा भर पर्दछ। अम्लीयपना सुधार कृषि चुनबाट निकै उपयोगी देखिएको हुँदा चुन सिफारिश तालिका यहाँ दिइएको छ।

पि.एच.	कृषि चुन सिफारिश के.जी प्रति रोपनी					
	पहाड			तराइ		
	बलौटे दोमट	दोमट	चिम्टे दोमट	बलौटे दोमट	दोमट	चिम्टे दोमट
६.५	१५	२०	२४	८	१४	२२
६.३	२९	४०	४८	१५	२४	४४
६.२	४३	६०	७२	२३	३४	६४
६.१	५८	७८	९८	३०	४४	८६
६.०	७१	९२	१२०	३८	५२	१०६
५.९	८५	११०	१४६	४५	६२	१२८
५.८	९७	१२८	१६६	५२	७२	१४६
५.७	१०८	१४२	१८८	५८	८२	१६६
५.६	११९	१५८	२०८	६४	९०	१८४
५.५	१३०	१७०	२३०	७०	१००	२००
५.४	१४०	१८८	२५२	७६	११०	२२०
५.३	१५०	२०४	२७४	८१	११८	२३८
५.२	१६०	२१८	२९४	८६	१२६	२५४
५.१	१६९	२२८	३१४	९१	१३६	२७०
५.०	१७६	२४०	३३४	९६	१४२	२८६
४.९	१८४	२५२	३५४	१०१	१५०	३०२
४.८	१९१	२६२	३७४	१०६	१५८	३१६
४.७	१९९	२७२	३९०	१११	१६६	३३०
४.६	२०५	२८०	४०६	११५	१७४	३४०
४.५	२१०	२९०	४२०	१२०	१८०	३५०

उत्तर

बागलुङ जिल्ला

गाढोको प्रतिक्रिया (पि.एच.) स्थिति

संकेत

जिल्ला रेखा

मुख्य कटि

सडक

गाढोको जग्गा

गाढोको प्रतिक्रिया स्थिति

अम्लीय

नैऋत्य

क्षारीय

अत्यधिक क्षारीय

ताप मान १० ० १० २० कि.मि.

२) प्राङ्गारिक पदार्थ

प्राङ्गारिक पदार्थ बाली विरुवाको लागि र दिगो माटो व्यवस्थापनको लागि अति उपयोगी र अति आवश्यक मानिन्छ। माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ जस्तै : गोठेमल, कम्पोष्ट, हरियोमल आदिको प्रयोग बढि मात्रामा गर्नु पर्दछ। हाम्रो देशमा माटोले खोजेको मात्रामा प्राङ्गारिक पदार्थको पूर्ति निकै कम देखिन्छ।

बागलुङ जिल्लाको माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ मध्यम छ। माटोमा भएको अधिक प्राङ्गारिक पदार्थलाई कायमै राख्नु पर्दछ। यसलाई दिगो राख्नको लागि बढि मात्रामा प्राङ्गारिक मलहरु प्रयोग गर्नु पर्दछ। माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको प्रयोगले निम्न कुराको फाइदा हुन जान्छ।

- प्राङ्गारिक पदार्थ नाइट्रोजनको स्रोत हो।
- प्राङ्गारिक पदार्थले विरुवाको आवश्यक पर्ने सबै किसिमका खाद्यतत्वहरु उपलब्ध गराउँदछ।
- माटोको बनावट र बुनौटमा सुधार ल्याउँदछ।
- प्राङ्गारिक पदार्थले पानी धारण गर्ने शक्ति बढाउँदछ।
- माटोमा सुक्ष्म जैविक क्रियाकलाप बढाउँदछ।
- खाद्य तत्वलाई सुरक्षित राख्दछ र भूक्षय हुनबाट बचाउँदछ।
- अम्लीय तथा क्षारीय माटोलाई सुधार गर्दछ।
- माटोका कणहरु जोड्ने काममा सिमेन्टको काम गर्दछ।
- माटोलाई सधैं दिगो रूपमा राख्दछ।

३) नाइट्रोजन

नाइट्रोजन विरुवाको लागि प्रमुख खाद्यतत्व मानिन्छ। हरितकण, एमिनो एसिड, प्रोटीन, प्रोटोप्लाज्म आदि नाइट्रोजनका अंश हुन्। नाइट्रोजन तत्वको विरुवामा हरियोपना ल्याउँदछ। विरुवाको विकास गराउँदछ। विरुवामा प्रोटीनको मात्रा बढाउँदछ। कार्बन जम्मा हुने प्रक्रियालाई नियन्त्रण गर्दछ। प्रकाश संश्लेषण क्रियालाई नियन्त्रण गर्दछ। वनस्पति बृद्धिलाई तिब्रता दिनुको साथै कोषको आकारलाई ठूलो बनाउँदछ। पानीको भाग बढाउँदछ। क्याल्सियमको मात्रालाई विरुवाको कोशिकामा कम गराउँदछ। बीउ बनाउने काममा मद्दत गर्दछ र बालीको गुणस्तर बनाउने गर्दछ।

नाइट्रोजनको कमी भएमा पुराना पातको टुप्पाबाट मध्य नसातिर पहेंलोपना बढ्दछ। विरुवा बढ्न सक्दैन। साधारणतया पातहरु फिक्का पहेंलोपना देखिन्छ। माटोमा नाइट्रोजन कमी हुनुका

मुख्य कारणहरुमा माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको कमी, माटोमा भएको नाइट्रोजन चुहिएर, उडेर, विरुवाले उपयोग गरेर, माटोमा नाइट्रोजन स्थिरिकरण हुनु, विरुवाको आवश्यकता अनुरूप नाइट्रोजन नथपिनु आदि हुन ।

नाइट्रोजन तत्वका श्रोतहरुमा प्राङ्गारिक मल, रसायनिक मल, वर्षाको पानी, माटोको प्राङ्गारिक पदार्थ जीवाणुबाट स्थिरिकरण आदि प्रमुख हुन् ।

बागलुङ जिल्लाको माटोमा नाइट्रोजन मध्यम खालको छ । यसको कारण प्राङ्गारिक पदार्थले पनि नाइट्रोजनलाई टेवा दिने हुँदा प्राङ्गारिक पदार्थ जिल्लामा मध्यम खालको भएको हुँदा नाइट्रोजनको कमी नदेखिएता पनि माटोमा यी तत्व दिगो राख्न नाइट्रोजन तत्व प्रयोग गरी रहनु उचित हुन्छ । त्यसको परिपूर्ति गरिराख्नु आवश्यक हुन्छ ।

उत्तर

बागलुङ जिल्ला

प्राङ्गारिक पदार्थको स्थिति

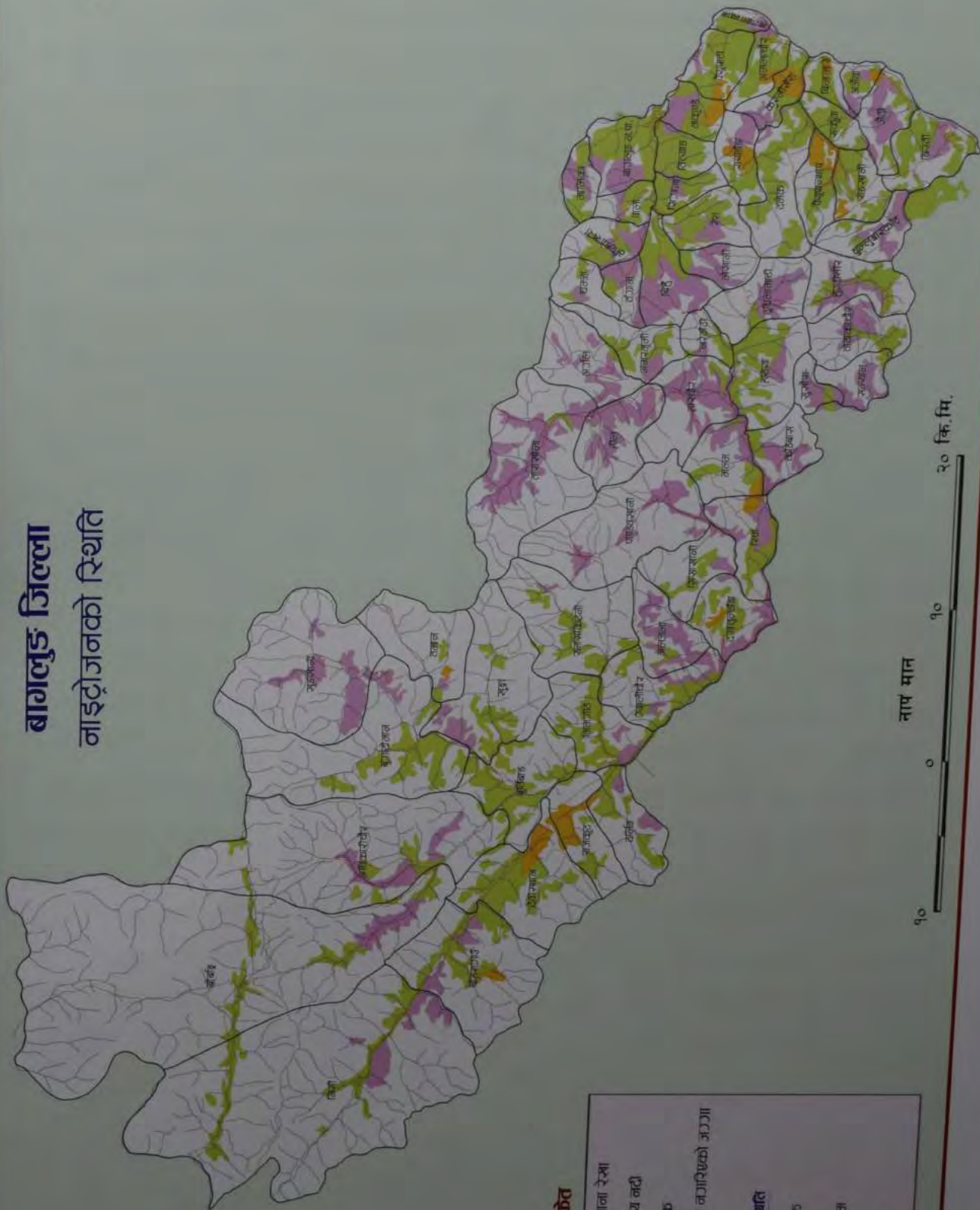

उत्तर

बागलुङ जिल्ला

नाइट्रोजनको स्थिति

संकेत

	जिल्लाको रेखा
	मुख्य नदी
	सडक
	सेतो गाउँपालिकाको जग्गा
नाइट्रोजनको स्थिति	
	अधिक
	मध्यम
	कम

नाप मान १० ० १० २० कि.मि.

४) फस्फोरस

फस्फोरस बाली विरुवाको लागि आवश्यक पर्ने प्रमुख तत्व हो । फस्फोरस सबै जीवित कोषिकामा पाइन्छ । फस्फोरसको मुख्य काम जराको विकास, समयमै बाली पकाउने दलहन बालीमा गिर्खा बनाउने, पात, दाना र विरुवाको गुणस्तर बढाउने आदि कामको लागि फस्फोरस तत्वको आवश्यकता पर्दछ । यही फस्फोरसको कमी हुन गएमा पातमा वैजनी रंग देखिनु, जराको विकास रोकिनु, बालीको विकास रोकिनु, बाली समयमा नपाक्नु, बीउ र दाना गुणस्तरयुक्त पोटिला नहुनु जस्ता लक्षणहरु देखा पर्दछन् । फस्फोरसको मुख्य श्रोत भनेको एप्टाइट खनिज हो अन्य श्रोतमा रसायनिक मल, प्राङ्गारिक मलहरु नै हो ।

बागलुङ जिल्लामा फस्फोरसको मात्रा अत्यधिक भएको हुँदा फस्फोरसको स्थिति राम्रो पाइएको छ । यसलाई दिगो राख्न मलखाद प्रयोग भने जारी राख्नु पर्दछ । खेती गर्दा सिफारिश गरिएको परिमाणमा मलखाद प्रयोग गर्नु पर्दछ । जसबाट माटो पनि विग्रन पाउँदैन ।

५) पोट्यास

पोट्यास तत्व पनि बाली विरुवालाई आवश्यक पर्ने प्रमुख तत्व मध्ये एक हो । पोट्यासले माड तथा चिनी बनाउन र परिवहन गर्न, रोगकीराको आक्रमण रोक्न, दानालाई पोटिलो पार्ने, जाडो तथा अन्य अवरोधकहरुलाई सहन सक्ने क्षमता बढाउन सहयोग गर्दछ । पोट्यास तत्वले विरुवाको शारीरिक निर्माणमा गहन भूमिका खेल्दछ । माटोमा पोट्यास तत्वको कमी भएमा कार्बाहाइड्रेड, न्यूक्लिक एसिड र प्रोटीनको मात्रामा गिरावट आउँदछ । डाँठ, काण्डहरु कमजोर भएर जान्छन् । रोगकीराको आक्रमण बढ्दछ । विरुवा बढ्न सक्दैन । विरुवाका हाँगाका अन्तर गाँठा छोटिन्छन्, विरुवा ढल्दछ । विरुवाका दाना चाउरिने जस्ता लक्षण देखा पर्दछन् । पोट्यासको मुख्य श्रोत भनेको विनियम योग्य पोट्यास हो । यसको अलावा विरुवाको अवशेष, प्राङ्गारिक मल, रसायनिक मल आदि हुन् ।

विगत वर्षहरुमा हाम्रो देशको माटोमा पोट्यास अधिक भएतापनि कृषकवर्गहरुले पोट्यास कम मात्रामा प्रयोग गर्ने हुँदा पोट्यासको मात्रा माटोमा घट्दै गएको छ । बागलुङ जिल्लामा पोट्यासको स्थिति मध्यम देखिएको छ । पोट्यास पनि बाली विरुवाको प्रमुख पोषक तत्व भएको हुँदा माटोबाट घटन नदिन पोट्यासयुक्त मलहरु सिफारिश अनुसार माटोमा प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

उत्तर

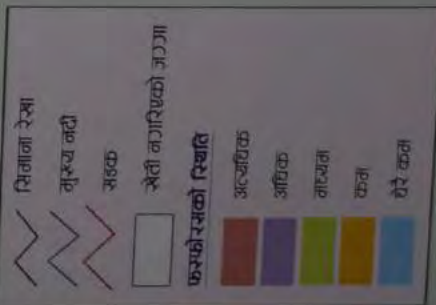

बागलुङ जिल्ला

फस्फोरसको स्थिति

संकेत

नाप मान १० २० ३० कि.मि.

उत्तर

बागलुङ जिल्ला

पोटासको स्थिति

नाप मान १० ० १० २० कि. मि.

सिफारिश तथा सुझाव

अतः माटोको उर्वराशक्ति नक्सा तयार गर्न परीक्षण गरिएका माथिका नतिजाका आधारमा समग्रमा बागलुङ जिल्लाको माटोको पि.एच. अम्लीय, माटोमा भएको प्राङ्गारिक पदार्थ मध्यम, माटोमा भएको नाइट्रोजन मध्यम, माटोमा भएको फस्फोरस अत्यधिक र पोटास मध्यम देखिन्छ । यसकारण पनि बागलुङको पि.एच.को स्थिति बाहेक अन्य पोषक तत्वहरूको स्थिति सन्तोषजनक देखिन्छ । माटोको pH (पि.एच.)लाई सुधार गर्न माथि नै सुझावहरू लेखिएको छ भने अन्य पोषक तत्वहरूको स्थिति अझ सुधार गर्न र माटोलाई दिगो राख्न सिफारिशका आधारमा मलखादको प्रयोग बाहेक तलका कुराहरूलाई ध्यानमा राख्न अनुरोध गरिन्छ ।

- माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको प्रयोग प्रशस्त मात्रा गर्ने ।
- रसायनिक मलको प्रयोग जथाभावी नगरी सिफारिश अनुसार मात्र गर्ने ।
- बाली प्रणालीमा सुधारको लागि कोशे बालीहरूको पनि खेती गर्ने ।
- माटो बग्नबाट बचाउन भूक्षयको रोकथाम गर्ने ।
- कम्पोष्ट बनाउने तरिकामा सुधार गरी गुणस्तरयुक्त कम्पोष्ट प्रयोग गर्ने ।
- अम्लीय माटोको सुधार गर्ने ।
- भिराला जग्गाबाट माटो बग्न नदिन गरा बनाइ खेती गर्ने ।
- हरियो मलको प्रयोग गर्ने ।
- माटोको एकीकृत व्यवस्थापन अनुसार खेती प्रणाली गर्ने ।
- वन-संरक्षणमा विशेष ध्यान दिने ।
- कृषि वनको अवधारणालाई प्रयोगमा ल्याउने ।

सन्दर्भ र सामाग्री

- १) एकीकृत खाद्यतत्व व्यवस्थापन कार्य पुस्तिका (माटो व्यवस्थापन निर्देशनालय, हरिहरभवन, ललितपुर)
- २) वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क पुस्तिका, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, बागलुङ, २०६२/६३
- ३) LRMP, Land Utilization Reports, 1986.
- ४) Jaishy SN, SN Mandal, T. Fujimoto, TB Karki, KH Maskey (1999), Study Report on Organic Manure & Micronutrients.
- ५) ITC Syllabus Soil Survey Methodology, K5, G.W.W. Elbersen, 1991.
- ६) गुल्मी जिल्लाको उर्वराशक्ति नक्सा, २०६१
- ७) Nature and Properting of Soil, N.C. Brady, 2005
- ८) Soil Survey course, Physiography and soil, J.A Zinck, 1991
- ९) Introduction to Soil and soil Fertility, T.B. Khatri Chhetri, 2042
- १०) दोलखा जिल्लाको माटोको उर्वरा शक्ति नक्सा

बागलुङ जिल्लाको माटो परीक्षण नतिजा

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फोरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
१	१५१	आनन्दकुमार शर्मा	कुस्मीसेरा ३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	कम
२	१५२	प्रेमप्रसाद चपाई	कुस्मीसेरा १	खेत	हल्का अम्लीय	कम	कम	धेरै कम	कम
३	१५३	सुर्यप्रसाद पौडेल	कुस्मीसेरा २	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	कम	कम	अधिक
४	१५४	पूर्णकला शर्मा	कुस्मीसेरा ४	पाखो	अम्लीय	कम	कम	मध्यम	कम
५	१५५	यदुनाथ शर्मा	कुस्मीसेरा ५	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	मध्यम	कम
६	१५६	देविदत्त पाध्या	विनामारे १	खेत	अम्लीय	कम	कम	कम	मध्यम
७	१५७	राम पौडेल	विनामारे २	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	कम
८	१५८	खडानन्द पौडेल	विनामारे ३	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	अधिक
९	१५९	राजेश पौडेल	विनामारे ५	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१०	१६०	केशव क्षेत्री	विनामारे ९	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
११	१६१	शेरबहादुर थापा	सर्कुवा ८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
१२	१६२	गुरु प्रसाद शर्मा	सर्कुवा ९	खेत	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
१३	१६३	लिला बल्लभ शर्मा	सर्कुवा ५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	अत्यधिक
१४	१६४	खर्गस्वर सुवेदी	सर्कुवा ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१५	१६५	फणिन्द्र हमाल	सर्कुवा ७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
१६	१६६	कुमार सुनार	राडखानी १	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	मध्यम
१७	१६७	रामचन्द्र पौडेल	राडखानी ६	खेत	करिब तटस्थ	कम	कम	कम	अत्यधिक
१८	१६८	मानबहादुर थापा	राडखानी ७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
१९	१६९	टेकबहादुर थापा	राडखानी ८	खेत	अम्लीय	कम	कम	कम	मध्यम
२०	१७०	कुलबहादुर थापा	राडखानी ९	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
२१	१७१	थानीरत्न पाल्मा	पैयुधन्याप ३	खेत	अम्लीय	कम	कम	धेरै कम	कम
२२	१७२	प्रकाश पौडेल	पैयुधन्याप ५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
२३	१७३	नारायण पौडेल	पैयुधन्याप ७	पाखो	अम्लीय	कम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
२४	१७४	नरबहादुर शाही	पैयुधन्याप ८	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	कम
२५	१७५	भरतबहादुर उच्चै	पैयुधन्याप ९	खेत	अम्लीय	कम	कम	धेरै कम	मध्यम
२६	१७६	हरिप्रसाद सापकोटा	दमेक १	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
२७	१७७	खीमप्रसाद सापकोटा	दमेक २	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
२८	१७८	नुस्मदेवी सापकोटा	दमेक ३	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
२९	१७९	दलबहादुर परियार	दमेक ५	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	कम
३०	१८०	नारिश्वर सापकोटा	दमेक ६	पाखो	अम्लीय	कम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
३१	१८१	टिकाराम शर्मा	रायडाँडा ६	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
३२	१८२	नन्दबहादुर घर्ती	रायडाँडा ५	बारी	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
३३	१८३	तुलबहादुर थापा	रायडाँडा ३	खेत	अम्लीय	कम	कम	अत्यधिक	कम
३४	१८४	चिरञ्जीवी शर्मा	रायडाँडा २	बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रगाणिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
३५	१८५	धनबहादुर घर्ती	रायडाँडा १	बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
३६	१८६	खिमबहादुर थापा	भकुण्डे २	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
३७	१८७	उजीर सिं थापा	भकुण्डे १	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
३८	१८८	सन्तवीर थापा	भकुण्डे ३	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
३९	१८९	तुलबहादुर थापा	भकुण्डे ८	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
४०	१९०	लक्ष्मण तिमिल्लीना	भकुण्डे ९	पाखो	करिब तटस्थ	कम	कम	कम	अधिक
४१	१९१	रुमादेवी शर्मा	तित्याङ्ग ७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
४२	१९२	टिकाबहादुर थापा	तित्याङ्ग ८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
४३	१९३	स्यानी थापा	तित्याङ्ग ४	पाखो	करिब तटस्थ	कम	मध्यम	अधिक	अधिक
४४	१९४	कमला थापा	तित्याङ्ग ९	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
४५	१९५	जगतबहादुर थापा	तित्याङ्ग ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
४६	१९६	प्रजापती सापकोटा	मालिका २	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
४७	१९७	सावित्रा बि.क.	मालिका ५	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
४८	१९८	चिनुमाया बि.क.	मालिका ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
४९	१९९	यमबहादुर कुँवर	मालिका ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अधिक
५०	२००	चिरञ्जीवी सापकोटा	मालिका ३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
५१	२०१	टिकाराम सापकोटा	वा.न.पा. १०	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
५२	२०२	टंक प्रसाद बि.क.	वा.न.पा. ६	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
५३	२०३	प्रेम के.सी.	वा.न.पा. ५	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
५४	२०४	बिमला सापकोटा	वा.न.पा. ९	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
५५	२०५	जगदीश के.सी.	वा.न.पा. ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
५६	२०६	गुणनीधि शर्मा	धुल्लुबास्कोट	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
५७	२०७	लिलबहादुर थापा	धुल्लुबास्कोट	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
५८	२०८	उजीर सिं थापा	धुल्लुबास्कोट	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
५९	२०९	होमबहादुर थापा	धुल्लुबास्कोट	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	कम
६०	२१०	धनबहादुर गलामी	धुल्लुबास्कोट	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
६१	२११	शन्तबहादुर थापा	हुगिदशिर ३	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
६२	२१२	रविलाल शर्मा	हुगिदशिर ५	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
६३	२१३	भिमबहादुर बर्मा	हुगिदशिर ४	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
६४	२१४	केशरबहादुर शर्मा	हुगिदशिर ९	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
६५	२१५	क्रम बहादुर थापा	हुगिदशिर ८	बारी	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
६६	२१६	दिनानाथ शर्मा	वाटाकाचौर ४	बारी पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
६७	२१७	भक्तबहादुर खनार	वाटाकाचौर ३	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम
६८	२१८	तेजेन्द्रबहादुर न्यौपाने	वाटाकाचौर ३	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
६९	२१९	भूमिश्वर पौडेल	वाटाकाचौर ३	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फोरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
७०	२२०	मदनबहादुर कार्की	वाटाकाचौर ५	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
७१	२२१	यामबहादुर क्षेत्र	सल्यान ९	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
७२	२२२	रणबहादुर खत्री	सल्यान ९	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
७३	२२३	कुलबहादुर खत्री	सल्यान ९	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
७४	२२४	यामबहादुर खत्री	सल्यान ४	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अधिक	अधिक
७५	२२५	नरबहादुर कुँवर	सल्यान ३	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
७६	२२६	ठाकुरप्रसाद गौतम	सुखौरा ८	बारी पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
७७	२२७	प्रेमबहादुर पुन	सुखौरा १	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
७८	२२८	शान्तबहादुर पूर्वा	सुखौरा ६	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
७९	२२९	टिकाराम शर्मा	सुखौरा ५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
८०	२३०	गगनबहादुर थापा	सुखौरा ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८१	२३१	पदमबहादुर थापा	अर्जेवा १	खेत	अम्लीय	कम	कम	अत्यधिक	मध्यम
८२	२३२	मेखबहादुर सुवेदी	अर्जेवा २	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
८३	२३३	खगराज पौडेल	अर्जेवा ५	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
८४	२३४	मेखबहादुर क्षेत्री	अर्जेवा ७	बारी पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
८५	२३५	नरबहादुर थापा	अर्जेवा ८	बारी पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
८६	२३६	नरिकला के.सी.	जैदी १	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
८७	२३७	डिल्लीराम ढुंगाना	जैदी २	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
८८	२३८	महानन्द उपाध्याय	जैदी ५	बारी पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	अधिक
८९	२३९	युगनाथ पौडेल	जैदी ८	बारी पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
९०	२४०	चुडामणी शर्मा	जैदी ९	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
९१	२४१	बिष्णु लामिछाने	छिस्ती २	खेत	करिब तटस्थ	कम	मध्यम	अधिक	मध्यम
९२	२४२	यामबहादुर क्षेत्री	छिस्ती ३	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
९३	२४३	पिताम्बर शर्मा	छिस्ती ६	बारी पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
९४	२४४	मानबहादुर के.सी.	छिस्ती ७	बारी पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
९५	२४५	बलवीर पुन	छिस्ती ९	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
९६	२४६	कृष्णप्रसाद शर्मा	अमलाचौर ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
९७	२४७	कलाघर पौडेल	अमलाचौर १	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
९८	२४८	लक्ष्मीदत्त शर्मा	अमलाचौर ७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
९९	२४९	मोहराज शर्मा	अमलाचौर ७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
१००	२५०	पवित्रा पाध्या	अमलाचौर ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	धेरै कम
१०१	२५१	शशीधर शर्मा	वैयूपाटा ३	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१०२	२५२	एकराज शर्मा	वैयूपाटा १	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
१०३	२५३	चन्द्रकला लामिछाने	वैयूपाटा २	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१०४	२५४	भविष्वर शर्मा	वैयूपाटा ७	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
१०५	२५५	देवी क्षेत्री	चैयूपाटा ९	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	धेरै कम	मध्यम
१०६	२५६	नगेन्द्र विक्रम श्रेष्ठ	नारायणस्थान ५	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१०७	२५७	अम्बिका रेग्मी	नारायणस्थान ६	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
१०८	२५८	कुमं प्रसाद श्रेष्ठ	नारायणस्थान ६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१०९	२५९	नारायणप्रसाद श्रेष्ठ	नारायणस्थान ७	पाखो	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
११०	२६०	हरिमाया श्रेष्ठ	नारायणस्थान ७	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१११	२६१	कबबहादुर घर्ती	अर्गल ७	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	धेरै कम	मध्यम
११२	२६२	कबबहादुर घर्ती	अर्गल ७	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
११३	२६३	पदमबहादुर खत्री	अर्गल ७	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
११४	२६४	कृष्ण खत्री	अर्गल ७	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	कम
११५	२६५	वलबहादुर खत्री	अर्गल ७	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
११६	२६६	जमुना पाण्डे	ताराखोला ९	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
११७	२६७	लालबहादुर के.सी.	ताराखोला ९	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
११८	२६८	खगराज सापकोटा	ताराखोला ९	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
११९	२६९	मिलन सापकोटा	ताराखोला ९	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१२०	२७०	सुनिता गौतम	ताराखोला ५	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१२१	२७१	रत्न कार्की	हिल ६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	मध्यम
१२२	२७२	दिपा निउरे	हिल ९	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१२३	२७३	दिपा निउरे	हिल ९	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१२४	२७४	छमप्रसाद निउरे	हिल ९	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१२५	२७५	टिकाराम निउरे	हिल ९	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१२६	२७६	चित्रबहादुर घर्तीमगर	अमरभुमी ४	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१२७	२७७	खर्कबहादुर घर्ती	अमरभुमी ४	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१२८	२७८	सतिकला घर्ती	अमरभुमी ४	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	कम
१२९	२७९	सुनु घर्ती	अमरभुमी ९	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
१३०	२८०	बलबहादुर घर्ती	अमरभुमी ९	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१३१	२८१	मानबहादुर खड्का	दुधिलामाटी ३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	कम
१३२	२८२	यमबहादुर खड्का	दुधिलामाटी ३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
१३३	२८३	गङ्गबहादुर श्रीस	दुधिलामाटी ४	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१३४	२८४	होमबहादुर भण्डारी	दुधिलामाटी ४	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम
१३५	२८५	होमबहादुर भण्डारी	दुधिलामाटी ४	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	कम	मध्यम
१३६	२८६	इन्द्रमणी सुवेदी	हटिया ८	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	कम
१३७	२८७	इन्द्रमणी सुवेदी	हटिया ८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
१३८	२८८	देवी गौतम	हटिया ४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
१३९	२८९	गम्बरबहादुर खत्री	हटिया ४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
१४०	२९०	मिना खत्री	हटिया ४	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
१४१	२९१	भिमकला कुँवर	हटिया ९	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	कम
१४२	२९२	सिता कुँवर	नरेठाँटी ५	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१४३	२९३	सिता कुँवर	नरेठाँटी ५	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१४४	२९४	इन्द्र बि.क.	नरेठाँटी ७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१४५	२९५	शंखबहादुर थापा	नरेठाँटी ४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१४६	२९६	सुर्दमान मल्ल	मल्म ५	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम
१४७	२९७	ऋषिराम गौतम	मल्म ३	खेत	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१४८	२९८	चन्द्रकला गौतम	मल्म ३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१४९	२९९	भगरु गौतम	मल्म ३	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१५०	३००	पिताम्बर गौतम	मल्म ७	पाखो	करिब तटस्थ	कम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१५१	३०१	जीवलाल गौतम	काँडेबास ३	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
१५२	३०२	तिलाराम चालिसे	काँडेबास २	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१५३	३०३	भविन्द्र कँडेल	काँडेबास ३	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१५४	३०४	मनबहादुर क्षेत्री	काँडेबास ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१५५	३०५	चुडामणी कँडेल	काँडेबास ३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१५६	३०६	सितली खत्री	हरिचौर ६	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१५७	३०७	लिला निउरे	हरिचौर ५	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१५८	३०८	जर्मिला रेग्मी	हरिचौर ९	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१५९	३०९	यमबहादुर उप्रेती	हरिचौर ९	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१६०	३१०	तिलकबहादुर खत्री	हरिचौर ५	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१६१	३११	रुपा श्रेष्ठ	पाण्डबखानी ९	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	मध्यम	मध्यम
१६२	३१२	गिरीप्रसाद घर्ती	पाण्डबखानी ७	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१६३	३१३	कर्णकुमारी पुण	पाण्डबखानी ७	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	कम	मध्यम
१६४	३१४	कर्णकुमारी पुण	पाण्डबखानी ७	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	मध्यम
१६५	३१५	सिता पुन	पाण्डबखानी ७	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	धेरै कम	मध्यम
१६६	३१६	सागर पोखेल	दगातुलडाँडा ७	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
१६७	३१७	शालिकराम पाण्डे	दगातुलडाँडा ६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
१६८	३१८	शशीराम थापा	दगातुलडाँडा ९	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अधिक	अत्यधिक
१६९	३१९	इन्द्र बन	दगातुलडाँडा ८	राक्से खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१७०	३२०	भबिलाल पाचपा	दगातुलडाँडा ५	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	कम	कम	मध्यम
१७१	३२१	भगरबहादुर जिसी	ग्वालीचौर ४	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१७२	३२२	टेकबहादुर जिसी	ग्वालीचौर ६	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७३	३२३	दुर्गालाल घिमिरे	ग्वालीचौर ७	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
१७४	३२४	होमबहादुर काउचा	ग्वालीचौर ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
१७५	३२५	भोलानाथ आचार्य	म्वालीचौर १	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
१७६	३२६	मनबहादुर सुनार	जलजला ६	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७७	३२७	चुडा काउचा	जलजला ४	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१७८	३२८	तील कुमारी रेग्मी	जलजला ७	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१७९	३२९	अम्बरबहादुर श्रीस	जलजला ५	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	अधिक
१८०	३३०	धनेश्वर श्रीस	जलजला ३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१८१	३३१	चम्का सि पुन	रनसिकिटेनी ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	कम	अधिक
१८२	३३२	जीवबहादुर घर्ती	रनसिकिटेनी २	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
१८३	३३३	दिलबहादुर श्रीस	रनसिकिटेनी १	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१८४	३३४	जीवनप्रसाद काउच	रनसिकिटेनी ५	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१८५	३३५	भीमबहादुर काउचा	रनसिकिटेनी ४	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
१८६	३३६	कुलबहादुर राना	सीसाखानी ३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
१८७	३३७	शेरबहादुर काउचा	सीसाखानी २	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	कम
१८८	३३८	बलबहादुर श्रीस	सीसाखानी ४	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१८९	३३९	सवित्रा राना	सीसाखानी ५	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१९०	३४०	शकबहादुर काउचा	सीसाखानी १	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
१९१	३४१	जगतबहादुर रम्साकोटी	रिघा ८	पाखो	करिब तटस्थ	कम	कम	मध्यम	अधिक
१९२	३४२	शेरबहादुर श्रीस	रिघा २	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
१९३	३४३	उमा श्रीस	रिघा ६	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
१९४	३४४	जयलाल वि.क.	रिघा ४	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
१९५	३४५	थमन श्रीस	रिघा ५	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक
१९६	३४६	जगलाल कुवर	भीमगिठे ४	पाखो	करिब तटस्थ	कम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
१९७	३४७	ओमप्रसाद काउचा	भीमगिठे ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
१९८	३४८	खेमबहादुर के.सी.	भीमगिठे १	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
१९९	३४९	अम्बरबहादुर पुन	भीमगिठे २	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२००	३५०	छत्रप्रसाद श्रीस	भीमगिठे ८	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२०१	३५१	टहली रोका	पाला १	पाखो बारी	अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२०२	३५२	अमृता खत्री	पाला ५	पाखो बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२०३	३५३	बलबहादुर थापा	पाला ५	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२०४	३५४	टिकाराम थापा	पाला २	पाखो बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२०५	३५५	दुगादेवी क्षेत्री	भिमपोखरा १	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२०६	३५६	इन्द्रबहादुर खत्री	पाला ४	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	कम
२०७	३५७	कोपिला थापा	भिमपोखरा ३	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२०८	३५८	दिलकुमारी बोहरा	भिमपोखरा २	बारी	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२०९	३५९	निलबहादुर थापा	भिमपोखरा ७	बारी	अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	अधिक

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फोरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
२१०	३६०	जुद्ध थापा	भिमपोखरा ८	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२११	३६१	मौती थापा	धम्जा ८	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२१२	३६२	खड्कबहादुर के.सी.	धम्जा ९	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२१३	३६३	धनबहादुर थापा	धम्जा ३	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२१४	३६४	गुणराज भण्डारी	धम्जा ५	बारी	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	कम
२१५	३६५	भविलाल कँडेल	धम्जा ७	खेत	अम्लीय	कम	मध्यम	कम	धेरै कम
२१६	३६६	इन्द्रबहादुर खड्का	सिगाना ७	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२१७	३६७	तुलबहादुर थापा	सिगाना ५	बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	कम
२१८	३६८	रणबहादुर थापा	सिगाना ६	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	कम
२१९	३६९	सुरेश मल्ल	सिगाना ७	बारी	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	अधिक
२२०	३७०	कर्णबहादुर नेपाली	सिगाना ८	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
२२१	३७१	खड्गबहादुर कुँवर	रेश ९	पाखो बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
२२२	३७२	गुमादेवी थापा	रेश ७	पाखो बारी	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२२३	३७३	शशीधर गौतम	रेश ६	पाखो बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२२४	३७४	धरमबहादुर कार्की	रेश ५	पाखो बारी	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२२५	३७५	भक्तबहादुर कुँवर	रेश ८	पाखो बारी	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२२६	३७६	खिमानन्द कँडेल	लेखानी २	खेत	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२२७	३७७	सूर्यप्रसाद कँडेल	लेखानी ३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२२८	३७८	गंगाबहादुर पुन	लेखानी ४	पाखो बारी	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२२९	३७९	पूर्णबहादुर पुन	लेखानी ६	बारी	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२३०	३८०	शेरबहादुर रोक्का	लेखानी १	बारी	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२३१	३८१	रामप्रसाद कँडेल	बिहुँ ५	बारी	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२३२	३८२	धनप्रसाद कँडेल	बिहुँ २	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	अधिक
२३३	३८३	पुतली कँडेल	बिहुँ ४	बारी	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२३४	३८४	खिमानन्द कँडेल	बिहुँ ३	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
२३५	३८५	पूर्णबहादुर खत्री	बिहुँ १	बारी	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२३६	३८६	उजिरबहादुर थापा	तंग्राम ६	बारी	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
२३७	३८७	रणबहादुर थापा	तंग्राम २	बारी	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२३८	३८८	धमबहादुर पुन	तंग्राम ८	बारी	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२३९	३८९	धमकुमारी श्रीस	तंग्राम ९	बारी	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२४०	३९०	बौलेनी पुन	तंग्राम ४	बारी	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२४१	३९१	मानसिंह घर्तीमगर	निसी १	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२४२	३९२	मानसिंह घर्तीमगर	निसी ३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२४३	३९३	मानसिंह घर्तीमगर	निसी ३	पाखो	क्षारीय	अधिक	अधिक	कम	कम
२४४	३९४	टिकाराम सापकोटा	बोहरागाउँ ७	पाखो	क्षारीय	कम	कम	अत्यधिक	मध्यम

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि. एच. को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फोरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
२४५	३९५	नारानाथ पौडेल	बोहरागाउँ ९	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२४६	३९६	रामबहादुर घर्ती	अधिकारीचौर २	खेत	अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२४७	३९७	फमनाथ पौडेल	अधिकारीचौर १	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२४८	३९८	शालीग्राम पौड्याल	अधिकारीचौर ८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२४९	३९९	यज्ञराज पौड्याल	अधिकारीचौर ९	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२५०	४००	शिवलाल उपाध्याय	अधिकारीचौर ९	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२५१	४०१	जम्दार हन्डरी वि. क.	तमान १	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२५२	४०२	रेशमबहादुर भल्कोटी	तमान ५	पाखो	करिब तटस्थ	कम	कम	अत्यधिक	अधिक
२५३	४०३	शान्ति बुढाथोकी	तमान ६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२५४	४०४	घनबहादुर बिटालु	तमान ८	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	कम	मध्यम	मध्यम
२५५	४०५	रामबहादुर चन	बोहरागाउँ ५	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अत्यधिक
२५६	४०६	रामबहादुर चन	बोहरागाउँ ८	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२५७	४०७	टेकलाल जैसी	देविस्थान ९	पाखो	क्षारीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२५८	४०८	खिमबहादुर कार्की	देविस्थान ९	खेत	हल्का अम्लीय	कम	कम	अधिक	अधिक
२५९	४०९	गुप्तबहादुर मल्ल	देविस्थान २	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
२६०	४१०	धम्मन मल्ल	देविस्थान ५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२६१	४११	रामबहादुर कार्की	देविस्थान ९	खेत	क्षारीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२६२	४१२	रामबहादुर शाही	देविस्थान ९	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२६३	४१३	प्रमिला अर्गेजा	तमान ७	पाखो	हल्का अम्लीय	कम	मध्यम	कम	मध्यम
२६४	४१४	धमलाल पाण्डे	बुर्तिबाड १	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२६५	४१५	राजेन्द्र पुन	बुर्तिबाड ६	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२६६	४१६	चुराबहादुर कुवर	बुर्तिबाड २	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	मध्यम
२६७	४१७	धमलाल पाण्डे	बुर्तिबाड १	खेत	अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	अधिक
२६८	४१८	मनबहादुर छन्त्याल	खुंगा १	खेत	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
२६९	४१९	कृष्ण वि. क.	खुंगा ३	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	मध्यम	मध्यम
२७०	४२०	हिराबहादुर छन्त्याल	खुंगा १	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
२७१	४२१	डलबहादुर सिंगाली	खुडखानी ८	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२७२	४२२	पोमिला बिटालु	खुडखानी ८	पाखो	अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	अधिक
२७३	४२३	मनकुमारी वि. क.	खुडखानी ९	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२७४	४२४	विष्णुप्रसाद वि. क.	खुडखानी ६	पाखो	अम्लीय	मध्यम	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२७५	४२५	रामबहादुर घर्ती	खुडखानी ७	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२७६	४२६	तमलाल छन्त्याल	बुंगादोभान १	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२७७	४२७	सिकवीर	बुंगादोभान ३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अधिक
२७८	४२८	प्रेमप्रसाद खेष्ठ	राजकुट ३	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२७९	४२९	जितबहादुर घर्तीमगर	राजकुट ५	पाखो	करिब तटस्थ	कम	कम	अधिक	अधिक

सि. नं.	प्रयोगशाला दर्ता नं.	कृषक नाम	ठेगाना	जग्गाको प्रकार	पि.एच.को स्थिति	प्रांगारिक पदार्थको स्थिति	नाइट्रोजनको स्थिति	फस्फोरसको स्थिति	पोटासको स्थिति
२८०	४३०	ताराप्रसाद श्रेष्ठ	राजकुट २	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२८१	४३१	प्रेमबहादुर कुँवर	राजकुट ४	खेत	हल्का अम्लीय	कम	कम	धेरै कम	मध्यम
२८२	४३२	कुलबहादुर कुँवर	राजकुट ७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अत्यधिक
२८३	४३३	चनबहादुर घर्ती	बोहरागाउँ ९	खेत	करिब तटस्थ	कम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
२८४	४३४	छमबहादुर पुन	खुंगा ७	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	कम	मध्यम
२८५	४३५	कुलप्रताप सिंजाली	खुंगा ५	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
२८६	४३६	भमन कुँवर	दर्लिङ १	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२८७	४३७	थमलाल घर्ती	दर्लिङ २	खेत	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
२८८	४३८	रेशम सापकोटा	बुंगादोभान ८	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२८९	४३९	लालबहादुर वि.क.	दर्लिङ ७	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
२९०	४४०	ताराबहादुर विटालु	बुंगादोभान ६	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अत्यधिक	अधिक
२९१	४४१	धनप्रसाद सुनार	बुंगादोभान ९	पाखो	करिब तटस्थ	कम	मध्यम	धेरै कम	मध्यम
२९२	४४२	रामप्रसाद कँडेल	दर्लिङ २	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	मध्यम
२९३	४४३	तुलप्रसाद छत्त्याल	दर्लिङ ९	पाखो	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२९४	४४४	चुरामणी खरेल	बुर्तिबाङ १	खेत	करिब तटस्थ	अधिक	अधिक	अत्यधिक	अत्यधिक
२९५	४४५	मानसिंह वि.क.	बोबाङ १	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक
२९६	४४६	दिपेन्द्र घर्ती	निसी ५	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	अधिक	मध्यम	अधिक
२९७	४४७	पोमलाल घर्ती	निसी ७	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	अधिक	मध्यम
२९८	४४८	धनबहादुर नौयर	बोबाङ ३	पाखो	हल्का अम्लीय	अधिक	अधिक	अधिक	मध्यम
२९९	४४९	थम्मन सुनार	बोबाङ ६	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	अधिक	अधिक	मध्यम
३००	४५०	धनेन्द्र वि.क.	बोबाङ ८	पाखो	हल्का अम्लीय	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
३०१	४५१	धनबहादुर घर्ती	बोबाङ ५	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
३०२	४५२	नइन्द्रबहादुर चन्द	बोहरागाउँ ४	पाखो	करिब तटस्थ	मध्यम	मध्यम	अधिक	अधिक

PRINTING PRESS
5551444, 6614000